

LETOS MINEVA 70 LET OD VRNITVE
IZ IZGNANSTVA IN BEGUNSTVA
NA OPUSTOŠENE DOMOVE

POŠTNA PLAČANA V GOTOVINI
PRI POŠTI 1102 LJUBLJANA

VESTNIK

INTERNO GLASILO DRUŠTVA IZGNANCEV SLOVENIJE 1941–1945

LJUBLJANA, JULIJ 2015 – Št. 111-112

70. OBLETNICA ZMAGE NAD FAŠIZMOM IN NACIZMOM IN VRNITVE V DOMOVINO

Društvo izgnancev Slovenije 1941–1945 je 6. junija 2015 v Ljubljani, v Hali Tivoli, organiziralo osrednjo prireditev v počastitev zmage nad fašizmom in nacizmom in 70. obletnice vrnitve v domovino.

Prireditve DIS se je udeležilo več kot 4000 izgnancev, prisilnih delavcev, beguncev, svojcev in drugih žrtev fašizma in nacizma.

Prišli so tisti, ki želijo sodelovati pri ohranjanju doseženih pravic in uveljavljanju še pravice do povračila vsaj delne vojne škode za izgubljeno premoženje.

Veliko jih je prišlo na prireditev iz hvaležnosti, da je Društvu izgnancev Slovenije 1941–1945 uspelo doseči pravice do osebne odškodnine, nekateri pa še vedno v foteljah čakajo, da bomo zanje zopet kaj dosegli.

Udeležencem je pozdravno pismo poslal predsednik Vlade RS dr. Miro Cerar. Opravičila se je ministrica za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti dr. Anja Kopač Mrak, navzoči pa so bili naslednji gostje: **Milan Kučan**, prvi predsednik Republike Slovenije, s soprogo Štefko Kučan, **Zoran Janković**, župan Mestne občine Ljubljana, **Janez Podržaj**, predsednik Zveze Društev vojnih invalidov Slovenije, **Ivan Pivk**, častni predsednik Zveze Društev vojnih invalidov Slovenije, **Angela Zadnikar**, predsednica Društva civilnih invalidov vojne, **Jože Partl**, predsednik Zveze slovenskih izseljencev iz avstrijske Koroške, **Tomaž Čas**, predsednik Zveze veteranskih organizacij Sever, **Slavko Grčar**, podpredsednik Zveze združenj borcev Slovenije,

Na prireditvi DIS je sodelovalo tudi 28 praporščakov Krajevnih in Območnih organizacij DIS. (Foto: A. Moškon)

dr. **Janez Žmavc**, predsednik Društva taboriščnikov ukradenih otrok, **Janez Alič**, predsednik Odbora koncentracijskih taboriščnikov, častni član DIS **mag. Franc Žnidaršič**, podporni član DIS **Aleš Mižigaj** ter drugi.

Prišli so tudi župani občin. Iz Sevnice **Srečko Ocvirk**, iz Brežic **Ivan Molan**,

iz Žužemberka **Franc Škufca**, iz Radelj ob Dravi **Alan Bukovinski**, podžupan iz Škocjana **Alojz Hočevnar** in iz Občine Krško **Vlado Bezjak**.

Navzoči so bili tudi veleposlaniki: iz Slovaške **Juraj Migaš**, iz Rusije **dr. Doku Zavgajev**, iz Poljske **Paweł Wieleba**.

Od tujih gostov so bili prisotni še: iz

Slovaške predsednik Slovaške zveze protifašističnih borcev **ing. Pavel Sečkar** in **dr. Juraj Drotár**, iz Srbije **Milenko Čekić**, predsednik Društva taboriščnikov Jasenovac, **Slavko Milanović** in **Dragan Cvetković**, iz Hrvaške **Mladen Veličković**, iz Nemčije pa župana **Jörg Reichl** in **dr. Franz Hartmut** ter **Sabine Christophersen**.

Navzoči so bili tudi novinarji. Celotno prireditev je na film posnel **Milan Skledar**.

Program prireditve so udeleženci dobro sprejeli.

Ob 9.30 se je začel promenadni koncert Orkestra Slovenske vojske. Ob 10. uri je prišlo v dvorano 29 praporščakov Krajevnih in Območnih organizacij DIS. Po slovenski in evropski himni, ki ju je izvajalo 35 članov Orkestra Slovenske vojske, je udeležence pozdravil pokrovitelj prireditve, župan Mestne občine Ljubljana, **Zoran Janković**.

Nato je imela otvoritveni govor predsednica DIS **Ivica Žnidaršič**.

Na prireditvi so govorili tudi **Milan Kučan**, **Slavko Grčar**, **Janez Podržaj**, **Dragan Cvetković**, **dr. Juraj Drotár** in **Jörg Reichl**. Pismo za slovensko in evropsko javnost je predstavil **dr. Janko Prunk**. Govornikom in organizatorjem prireditve se je zahvalil **Albin Pražnikar**, podpredsednik DIS.

Kulturni program so na prireditvi izvajali: **Orkester Slovenske vojske**, **Partizanski pevski zbor** in **Glasbena skupina iz Krškega**.

Pesmi in spomine izgnancev sta na prireditvi predstavila **Matej Ulčar** in **Silvana Knok**.

Osrednje prireditve – kongresa DIS ob 70. obletnici zmage nad fašizmom in nacizmom in vrnitvijo v domovino se je udeležilo več kot 4000 izgnancev, beguncev, svojcev in drugih žrtev fašizma in nacizma. (Foto: A. Moškon)

. Informacije . Informacije . Informacije .

Iz uvodnega govora Ivica Žnidaršič na prireditvi ob 70. obletnici vrnitve iz izgnanstva in begunstva in zmage nad fašizmom in nacizmom, v Ljubljani, v soboto, 6. junija 2015, ob 10.00 uri, v Hali Tivoli

Ivica Žnidaršič, predsednik DIS, je imela na zborovanju in prireditvi DIS 6. junija 2015 glavni referat. (Foto: A. Moškon)

Zbrali smo se, da obudimo spomin o našem izgonu, trpljenju v izgnanstvu in kako smo se vračali pred 70 leti v domovino. Zbrali smo se, da izrazimo veselje in srečo, da sta bila fašizem in nacizem premagana in da sta bili doseženi zmaga in svoboda zaradi naprednega dela človeštva in tudi zaradi junaškega boja slovenskega naroda, ki se je v tem boju znal povezati s pravo stranjo.

Zbrali smo se pred dnevom izgnancev, ki ga vsako leto zaznamujemo 7. junija, na dan, ko se je leta 1941 začel množični izgon Slovencev.

Zbrali smo se v Ljubljani, v mestu heroju, mestu, ki je bilo med drugo svetovno vojno kar 1170 dni obdano z bodečo žico in s tem spremenjeno v svojevrstno koncentracijsko taborišče.

Druga svetovna vojna je zaradi nacističnih in fašističnih režimov prizadela skoraj ves svet, posebno pa še Slovence. Ni bilo niti ene vrste nasilja, ki ga je poznal svet, da ga ni okusil slovenski narod.

To, kar smo doživeli, ni bila navadna vojaška okupacija, kot jo pozna mednarodno humanitarno pravo, kot nekaj začasnega, ko tuja vojska zasede ozemlje in ga potem pošeno izroči nazaj državi.

Okupacija in razkosanje Slovenije sta bila narejena z namenom izbrisati Slovenijo z zemljevida Evrope in uničiti slovenski narod, za katerega so Nemci mislili, da je manjvreden.

Že od prvega dne okupacije sta v zasedenih slovenskih pokrajinah tekla **vzporedno dva procesa, in to odstranjevanje vsega slovenskega in uvajanje vsega nemškega.**

Uvedena je bila tudi fašizacija Ljubljanske pokrajine.

Mussolini je že leta 1920 na množičnem zborovanju v Pulju rekel: »V odnosu z raso, kakršna je slovanska, torej manjvredna in barbarska, moramo izbrati politiko palice,« in »Jadransko morje, ki je naš zaliv, mora priti iz rok nižje rase, kakršna je slovanska, v naše roke.«

Ali naj fašistično zborovanje pred dnevi v Gorici razumemo kot težnjo po ponovni agresiji?

Slovenska ozemlja so bila protipravno priključena fašistični Italiji, nacistični Nemčiji, Madžarski in NDH – Neodvisni državi Hrvaški.

Hujši ukrep je bil množičen izgon Slovencev.

Slovenci nismo bili izgnani zaradi upora partizanov, ampak da so naredili prostor za naselitev kočevskih in drugih Nemcev.

Viri pričajo o okoli 90.000 nemških kolonistih, ki so se naselili na Slovenskem.

Za preselitev v Slovenijo je zaprosilo 11.509 kočevskih Nemcev, njihova imena so objavljena v Uradnem listu, ki je leta 1941 izhajal v Ljubljani v italijanskem in slovenskem jeziku. Naselili so se na domove slovenskih izgnancev, sedaj pa pravijo,

Pismo udeležencem prireditve DIS predsednika Vlade Republike Slovenije dr. Mira Cerarja

Ljubljana, 1. junij 2015

Spoštovani izganke in izgnanci, prisilni delavci, begunci, druge žrtve fašizma in nacizma ter njihovi svojci!

Žal mi je, da vas danes ne morem osebno pozdraviti ob vaši obeležitvi 70. obletnice konca druge svetovne vojne, zmage nad fašizmom in nacizmom, ki je za mnoge izmed vas tudi 70. obletnica vrnitve iz izgnanstva in begunstva v svojo domovino. Okrog 80.000 Slovencev je bilo na takšen ali drugačen način prizadetih zaradi izгона, ki je bil posledica okrutne raznarodovalne politike, brez ozira na temeljne človeške vrednote. Mnogi se nikoli niso vrnili v svoj domači kraj, nešteto družin je ostalo brez svojih bližnjih. Grozodejstva 2. svetovne vojne so nam v poduk in v opomin, da smo kot narod in kot država dolžni vedno in povsod spoštovati človekovo dostojanstvo, vrednote demokratične in pravne države ter s tem seveda tudi človekove pravice in svoboščine. Prizadevanja preživelih teh dogodkov in delovanje v smeri ohranitve zgodovinskega spomina so izrednega pomena. Zato pozdravljam aktivnosti vašega društva, da v javnosti in tudi med mladimi širite zavedanje o posledicah vojne in usodi izgnancev ter beguncev, ki je zaznamovala slovenski narod. Na podlagi teh spoznanj lahko gradimo našo prihodnost. Imamo svojo državo, ki je enakopraven del evropske družine narodov, in živimo v miru. Ohranjajmo in plemenitimo ta mir, ki smo ga v veliki meri deležni tudi zaradi naših prednikov. Gradimo naprej demokratično družbo, ki si prizadeva za strpnost, za inovativnost in razvoj, za človekove pravice in svobodo. Le tako bomo izkazali naše spoštovanje do preteklih in prihodnjih generacij, ki jim bomo tako dali zgled in možnost za dostojno življenje.

Želim vam vse dobro in vas lepo pozdravljam!

Dr. Miro Cerar,
predsednik Vlade Republike Slovenije

da so bili izgnanci in žrtve, čeprav so si usodo sami izbrali.

Hitler in Himmler sta za izgnane Slovence organizirala več kot 300 izgnanjskih taborišč po vseh pokrajinah tretjega rajha. Slovence so okupatorji izgnali tudi na Madžarsko, v Italijo in kraje nekdanje Jugoslavije.

Ljudje so bili navezani na svoje domove. V nekaj dneh so izgubili vse premoženje in domače okolje, to je bil šok za velik del slovenskega prebivalstva.

Več kot 63.000 nas je šlo v izgon skozi največje zbirno taborišče, ki je bilo v hlevih in konjušnjah pri gradu Rajhenburg v Brestanici. Del tega taborišča nam je uspelo obnoviti tudi s pomočjo prispevkov članov DIS, ki ste danes tukaj zbrani.

Na tisoče Slovencev so poslali v koncentracijska taborišča v Nemčiji, Italiji, na Madžarskem, v Neodvisni državi Hrvaški (NDH). Po raznih državah je bilo tudi veliko slovenskih vojnih ujetnikov in prisilnih mobilizirancev v nemško, italijansko in madžarsko vojsko. Izgnali so tudi Slovence iz avstrijske Koroške.

V nemških, italijanskih, madžarskih in NDH-taboriščih je umrlo 23.455 Slovencev. Več kot 70.000 se jih je vrnilo v domovino z okrnjenim zdravjem, prikrajšani so bili za izobraževanje, šolanje, izgubili so premoženje, onemogočen jim je bil normalen razvoj.

Tudi trpljenje drugih slovanskih narodov je bilo nepopisno. Milijoni mrtvih obvezujejo žive, da ohranjajo zgodovinski spomin, zato da se kaj takega ne bi nikoli več ponovilo.

Da ohranjamo zgodovinski spomin na tisti čas groze in nasilja, ki so ga ti režimi izvajali, je pomembno tudi zato, ker fašizem in nacizem zopet dvigujeta glavi.

Vrnitev v domovino

Pred 70 leti, po koncu druge svetovne vojne, je Evropa kazala podobo skrajne bede in opustošenja.

Leta 1945 so se zavezniki v drugi svetovni vojni znašli pred vprašanjem, kako organizirati vračanje stotisočev žrtev vojne in razseljenih oseb na njihove domove.

Da bi si države pomagale pri tem humanitarnem delu, so že 9. novembra 1943 ustanovile centralno mednarodno telo, UNRRA, za koordinacijo in hiter potek reparacij izgnanih oseb v Evropi in za pomoč članicam Združenih narodov.

Kljub temu so tudi slovenski izgnanci leta 1945 še nekaj mesecev čakali na vrnitev.

Vlaki brez voznega reda so vozili po razdejani Nemčiji in preko drugih držav izmučene, sestrane, bolne in onemogle izgnance, internirance iz koncentracijskih taborišč, vojne ujetnike, prisilno mobilizirane in druge, ki so imeli eno samo željo: čimprej priti domov. Med njimi smo

. Informacije . Informacije . Informacije .

bili tudi mi, danes še žive priče največje tragedije, ki se je zgodila slovenskemu narodu med drugo svetovno vojno.

Ob vseh večjih postankih vlakov, ki so hiteli na jug, so se našli ljudje, ki so pomagali, kolikor so v tedanjem času mogli. Izjemno veliko in pomembno vlogo so imele organizacije Rdečega križa ter njihova organizacijska sposobnost za pomoč ljudem v vojnih in povojnih razmerah. Najbolj žalostni so bili dogodki, ko je kdo ob postankih šel z vlaka, vlak pa je odpeljal naprej brez njega, ali pa, kadar je na transportu kdo umrl, pokopali pa so ga ob postanku vlaka kar ob progi. Kako so ob tem trpeli otroci in svojci, se malo ve. Vsi ti dogodki niso bili nikoli dovolj zbrani in opisani.

Po vrnitvi na domove po drugi svetovni vojni smo bili prepuščeni sami sebi. Nismo dobili statusa žrtev fašizma in nacizma, nismo imeli nobenega socialnega, zdravstvenega in pokojninskega varstva.

Ker so nas izgnali na tuje že kmalu po okupaciji Slovenije leta 1941, izgnanci in begunci niso mogli neposredno sodelovati v narodnoosvobodilnem boju, zato so ostali zunaj pravic in zgodovine. Zakoni so bili sprejeti le za borce in sodelavce NOB.

Nekateri so nam očitali, zakaj nismo pobegnili iz taborišč. Toda Himmler je že ob prvih pobegih zagrozil, da bodo družine pobeglih takoj odpeljali v koncentracijska taborišča, tise, ki so vedeli za pobeg, pa bodo obesili.

Na prireditvi DIS 6. 6. 2015 je bilo tudi veliko gostov. (Foto: M. Skledar)

Nikoli ni bilo govora o več kot 20.000 izgnanih slovenskih otrocih ali narejena raziskava, zakaj je tako veliko otrok in mladih ljudi, ki so preživeli skoraj štiri leta v taboriščih, umrlo prezgodnje ali nenaravne smrti.

Tudi se ni omenjalo, da je bilo v nacistično Nemčijo nasilno pregnanih več kot 45.000 Slovencev, ki so kot sužnji prisilno delali in bivali v nemogočih razmerah v izgnanskih taboriščih. Prav tako se ni omenjalo izгона v Italijo, na Madžarsko in po kapitulaciji Italije izгона Primorcev v Nemčijo.

Dr. Tone Ferenc je te razmere opisal v svoji doktorski disertaciji *Nacistična raznarodovalna politika v letih 1941–1945* in objavil o tem še nekaj knjig. Na njegovo pobudo je bil ustanovljen tudi muzej slovenskih izgnancev na gradu Rajhenburg, ki pa ga žal po obnovi gradu Rajhenburg niso vrnili na grad.

Od več kot 80.000 izgnanih Slovencev jih danes živi še samo nekaj nad 11.000.

Slovenski izgnanci smo se vsi vrnili v domovino zaradi čustvene navezanosti na rodno mesto in vas, čeprav so ustaši in drugi delali propagando, naj se ne vrnemo, in trgali v vagonov cvetje, veje in napise.

Ob vrnitvi smo potrebovali pomoč skupnosti in občutek, da smo doma sprejeti

kot Slovenci. A trpeli smo lakoto še dalj časa po vrnitvi, saj cele vasi niso imele ob vrnitvi domov niti ene motike.

Pravično je bilo zmagati v drugi svetovni vojni, ni pa bilo pravično, da se ni poskrbelo za civilne žrtve vojnega nasilja.

Nobena vlada bivše Jugoslavije za izgnance, begunce in druge žrtve vojnega nasilja ni storila ničesar. Po osamosvojitvi smo pričakovali, da bo samostojna država priznala pravice žrtvam nacističnega terorja, vendar je bilo treba napisati na tisoče pisem, pobud in argumentov za uveljavitev statusa, da smo žrtve vojne, preden je samostojna država Slovenija prislunila zahtevam slovenskih izgnancev. Sprejeta sta bila zakon o žrtvah vojnega nasilja in poseben zakon, ki priznava odškodnino za psihično in fizično trpljenje.

Vprašanje odškodnin za gmotno škodo pa je ostalo še do danes odprto in nerešeno.

Nemčija ni nikoli plačala vojne škode za grozovito razdejanje, ki ga je povzročila naši nekdanji državi in Sloveniji. Gospodarski vzpon Nemčije je bil mogoč, ker ni plačala reparacij in priznane vojne škode okupiranim državam Srednje in Vzhodne Evrope.

Če se naša država ne bo potrudila dovolj za izterjavo škode, bi morala najti druge rešitve, ker se izgnanci in begunci, ki smo izgubili največ premoženja, temu ne moremo odpovedati zaradi dobrih odnosov z Nemčijo in ker nas je Nemčija priznala

Jože Partl, predsednik Društva slovenskih izseljencev iz avstrijske Koroške, je pripeljal na prireditve DIS v Ljubljano precejšnjo delegacijo. (Foto: A. Moškon)

Madžari, vložijo v sklad za poplačilo vojne škode upravičencem.

Predsedniku vlade Republike Slovenije dr. Miru Cerarju smo že novembra lani napisali pismo o teh vprašanjih. Stališče vlade je razložil v Državnem zboru, kar smo lahko prebrali v časopisih in bili začuden nad njegovimi izjavami.

Sramota je, da je konec marca letos samo osem poslancev glasovalo za predlog za obravnavo teh vprašanj v Državnem zboru.

Mednarodno sodelovanje

Pričakovali smo, da nam po več kot 70 letih po koncu druge svetovne vojne ne bo treba več govoriti o oblikah nasilja in genocidni politiki fašističnih in nacističnih sistemov.

Vendar nas kruta stvarnost v svetu opominja, da fašizem in nacizem še nista mrtva.

V zgodovinskih učbenikih evropskih držav ni ničesar napisano o genocidni politiki do slovanskih narodov med drugo svetovno vojno. Tudi v EU se zgodovinska vprašanja pristransko obravnavajo, kar kaže tudi to, da so za dan o evropski zavesti in totalitarizmu proglasili 23. avgust 1939. Premalo se v dokumentih Evropske unije omenja sporazum, ki so ga septembra 1938 Angleži in Francozi podpisali s Hitlerjem o zasedbi Sudetov.

Za 23. avgust leta 1939, ko sta Stalin in Hitler podpisala sporazum o nenapadanju, so se v nekaterih državah, tudi v Sloveniji, omejili zgolj »na spomin na žrtve komunističnega totalitarizma«, izpušča pa se nasilje fašizma in nacizma.

Izraziti moramo zaskrbljenost nad poskusi enačenja politik fašističnega in

nacističnega režima s holokavstom in genocidom nad slovanskimi narodi z nasiljem, ki so ga povzročali komunistični režimi.

Povezujemo se s sorodnimi organizacijami in društvi v Evropi in usklajujemo pozive Evropski uniji in predsednikom evropskih držav, naj namenijo **več skrbi ostarelim žrtvam fašizma in nacizma** in da naj preprečujejo nastajanje nacifašističnih organizacij in teženj po spremenjanju zgodovine.

Kot veste, smo v tej stavbi leta 2009 organizirali prvi evropski kongres izgnancev in beguncev in ustanovili Mednarodni odbor izgnancev in beguncev, žrtev fašizma in nacizma v letih 1920 do 1945. Ta odbor dobro deluje in se vsako leto sestaja v drugi državi članici. Lani se je sestal na Slovaškem, v Bratislavi, od koder smo poslali pismo o teh vprašanjih predsednikom evropskih držav.

Pismo predsedniku Evropskega parlamenta

16. maja letos je bil sestanek Mednarodnega odbora v Pragi, od koder je bilo poslano pismo predsedniku Evropskega parlamenta, Martinu Schulzu, z vprašanjem, zakaj so se države Evropske unije vzdržale pri glasovanju v Generalni skupščini Združenih narodov v New Yorku 21. novembra 2014 o resoluciji »Boj proti povečevanju nacizma in drugih dejavnosti, ki prispevajo k razpihovanju sodobnih oblik rasizma, rasne diskriminacije in drugih nestrpnosti«. **Vzdržala se je tudi Slovenija, kar je žalitev za vse nas, ki smo doživljali trpljenje zaradi nacizma in fašizma.**

Med gosti je bil tudi prvi predsednik RS Milan Kučan. (Foto: M. Skledar)

. Informacije . Informacije . Informacije .

V kulturnem programu na prireditvi DIS 6. 6. 2015 je sodeloval tudi Partizanski pevski zbor. (Foto: A. Moškon)

... Nadaljevanje s prejšnje strani

Pismo Mednarodni zvezi Spomin na holokavst

Mednarodni zvezi Spomin na holokavst, ki ima sedež v Berlinu, smo poslali gradiva o mučeništvu slovenskega naroda med drugo svetovno vojno in predlagali, da se pod pojmom holokavst navede tudi genocid nad Slovenci. Ta predlog so podpisale in podprle tudi sorodne organizacije in društva iz Poljske, Češke, Slovaške, Ukrajine, Rusije, Srbije, Bosne in Hercegovine ter Avstrije (5 podpisnikov je danes med nami).

Odgovor je bil, da se pod holokavst šteje samo nasilje nad Judi, Romi in delom Poljakov. **Vprašati bo treba, kakšno stališče je zavzel o tem predstavnik slovenske vlade.**

Evropski muzej na gradu Rajhenburg

S člani Mednarodnega odbora smo zbrali že veliko gradiva in pripravili prvo zbirko za Evropski muzej tudi o nasilju nad drugimi slovanskimi narodi. Odprli ga bodo jeseni. **Veseli smo, da nam je Občina Krško dala prostor za nastajanje tega evropskega muzeja žrtv fašizma in nacizma na gradu Rajhenburg.**

Zgodovinskih dejstev ne obnavljamo iz sovraštva do tistih, ki so naše gorje povzročili, pač pa da bi dobili zapis v evropski zgodovini in da se kaj takega ne bi več dogajalo.

Ob prihodu udeležencev je promenadni koncert izvajal Orkester Slovenske vojske, ki je ob začetku prireditve zaigral slovensko in evropsko himno. (Foto: A. Moškon)

Danes, 70 let po koncu druge svetovne vojne, želimo živeti v miru in prijateljskem sodelovanju, graditi svet brez vojn, taborišč in izgnanstva. Želimo svet napredka in lepšega življenja za vse.

Občutljivost za usodo slovenskih izgnancev, beguncev, prisilnih delavcev in drugih žrtev vojnega nasilja in solidarnost sta značilnosti delovanja našega društva, ki se že več kot 24 let izraža v trdem delu in veliki skrbi za uveljavitev pravic vseh tistih, ki so trpeli v preteklosti.

Pred leti ni nihče verjel, da nam bo uspelo uveljaviti pravice tudi za civilne žrtve vojnega nasilja. Imeli smo prav, da smo vztrajali. Čeprav počasi, smo vendarle vsako leto nekaj dosegli, ko bomo dosegli vsaj še minimalno odškodnino za gmotno škodo, bodo uresničene vse zahteve do države, kar zadeva vojno odškodnino.

Naj zaključim: Povezuje nas skupna usoda, delujemo na poseben, plemenit način, smo ljudje neke dobe, ki nas je zaznamovala in utrjevala v zavedanju, kako pomembno je življenje, kako pomembno je mirno življenje in sožitje med ljudi in narodi.

V prihodnosti bo potrebna večja skrb za bolne, osamele in socialno ogrožene žrtve fašizma in nacizma in boljše organiziranje oskrbovalnih programov za pomoč na domu.

Dovolj imamo vojnih dogodkov in spominov na naše trpljenje, veselimo se sedanjosti in dni, kolikor nam jih je še ostalo.

Zoran Janković, župan Mestne občine Ljubljana

»Danes smo se zbrali v Hali Tivoli, da proslavimo 70 let vaše vrnitve v domovino, medtem ko smo pred mesecem dni proslavili 70 let osvoboditve mesta Ljubljane, mesta heroja, z veličastno proslavo na Trgu republike. Ali smo svobodni? Svobodni smo deklarativno - to nam zagotavlja ustava, če pa želimo biti resnično svobodni, moramo imeti svoj jezik in kulturo, za to pa potrebujemo svoje gospodarstvo. Sam osebno trdim, da imamo dovolj dobrih ljudi, ki znajo voditi podjetja in spoštujejo človeški kapital, in tega se ne smemo sramovati. V Ljubljani smo ponosni, da vas gostimo, da lahko mirno povemo, da vas spoštujemo, da se vam zahvalimo za vse, kar ste dali, da smo danes lahko vodilna prestolnica Evropske unije. V zadnjem letu smo pobrali kar nekaj nagrad - postali smo edino mesto v Evropi, ki je kar dvakrat zmagovalo na temo mobilnosti. Letos so nas prosili, naj ne tekmujemo, da bi lahko prejelo nagrado še katero drugo mesto. Postali smo turistična destinacija bodočnosti in postali zelena prestolnica Evrope 2016 - to je največji naziv, ki ga mesto lahko dobi, in 1000 kilometrov v radiu okrog nas ni nobenega mesta s tem nazivom. Če mi kot mesto lahko tekmujemo s prestolnicami, ki so mnogo večje od nas, potem lahko tudi naša podjetja tekmujejo s podjetji, ki so večja od naših.

Župan Mestne občine Ljubljana je kot pokrovitelj prireditve prvi pozdravil udeležence. (Foto: A. Moškon)

Osnovno vodilo je, da se spoštuje človeški kapital. Če želimo biti uspešna država, potem se moramo vrniti k vašim vrednotam: svobodi, miru, ustvarjalnosti, spoštovanju človeka in sodelovanju. Ponosen sem, da imamo lahko v gosteh tako veliko število udeležencev, in predvsem uživajte v najlepšem mestu na svetu,« je povedal župan Mestne občine Ljubljana, Zoran Janković.

Milan Kučan, nekdanji predsednik RS

»Nekako se čutim povezanega z vašo usodo od takrat, ko sem pred mnogimi leti ob pripravi govora na srečanju izgnancev na rajhenburškem gradu spoznaval vso tragičnost vaših usod, usod vseh tistih, ki so pustili življenja v Nemčiji, na Poljskem in tudi tistih, ki so se vrnili domov in jih danes ni več med nami. Uvodoma smo poslušali dve himni: eno uradno ljubljansko Hej brigade in drugo izgnansko Oh, kako je dolga, dolga pot...« je začel Milan Kučan.

Izhajajoč iz zadnjega refrena himne Hej brigade (...na Slovenskem smo mi gospodar), se je Milan Kučan vprašal, ali smo na Slovenskem res še mi gospodar, potem ko država proda vse narodovo premoženje. »Gre za narodovo, ne državno premoženje, tudi za tisto, s katerim bi lahko poplačevali del vaših upravičenih zahtev. Ali kmet, ki proda svoj grunt, lahko še trdi, da je gospodar na svojem posestvu? A je bilo vredno prehoditi vso to dolgo pot iz tujine pa do doma, zato, da zdaj, po toliko letih, postavljamo to vprašanje?

Pred časom, ko je bil predstavljen zbornik o slovenskem izgnanstvu, sem dejal, da je vprašanje odškodnin, poplačilo vojne škode v prvi vrsti moralno vprašanje, a je tudi materialno, ampak to je posledica. Gre predvsem za priznanje prispevka, ki so ga k zmagi nad fašizmom in nacizmom s trpljenjem in svojimi usodami prispevali tudi slovenski narod in slovenski izgnanci. Za rešitev tega moralnega vprašanja sta zadolženi demokratična Nemčija in demokratična Slovenija. Da je Nemčija svojo pozicijo, svoj odnos priznala tudi po 70 letih poražene ideologije, ni dvoma.

Milan Kučan je spregovoril tudi o partizanstvu in poudaril, da je bil eden od vzgibov za partizanski upor tudi dejstvo, da so Nemci začeli izganjati Slovence iz njihovih domov, da bi slovensko ozemlje naredili nemško. »To je treba povedati tistim, ki jim ni jasno, kje smo bili

Udeležencem prireditve DIS 6. 6. 2015 je govoril tudi prvi predsednik Republike Slovenije Milan Kučan. (Foto: A. Moškon)

Slovenci v času druge svetovne vojne in zakaj je prišlo do partizanskega upora,« je dodal. Takrat, ko so začeli odhajati prvi transporti Slovencev na Hrvaško, v Srbijo in predvsem v Nemčijo, ni bilo nobene komunistične revolucije. Bila je samo obramba pravice do preživetja, ki je pravica vsakega naroda, priznana z mednarodnimi akti in pravico vsakega naroda, da preživi. Zato je prav, da danes proslavljate ne le 70 let vrnitve iz izgnanstva v Slovenijo, ampak tudi zmago nad fašizmom in nacizmom oziroma poraz te mračne ideologije. Imate pravico zahtevati, da se ta vprašanja uredijo. Za to so odgovorni slovenska država in njeni upravljalci.

Pravo sporočilo današnjega srečanja je v bistvu sporočilo vaše himne: Oh kako je bila dolga pot za vrnitev do doma in ta dom mora biti prijazen tudi do vas,« je poudaril nekdanji predsednik države, Milan Kučan.

. Informacije . Informacije . Informacije .

Izgnanci so bili prva množična žrtev nacizma na Slovenskem

Iz pozdravnega govora Slavka Grčarja, podpredsednika Zveze združenj borcev za vrednote NOB Slovenije, ob 70. obletnici vrnitve izgnancev, Ljubljana, 6. junija 2015

Spoštovane, spoštovani!

Prisrčno vas vse skupaj in vsakega posebej pozdravljam v imenu predsedstva Zveze združenj borcev za vrednote NOB Slovenije. Čestitam vam ob 70. obletnici vrnitve iz nacističnega izgnanstva, ko ste bili že od poletja 1941, ne krivi ne dolžni, prva množična žrtev nacizma na slovenskih tleh in ko ste po vrnitvi s te kalvarije na zapuščene, razdejane in izropane domove z nadčloveškimi napori ustvarili pogoje za nadaljnje normalno življenje. Čestitam tudi vašemu Društvu izgnancev Slovenije, ki je pod dolgoletnim vodstvom požrtvovalne in ustvarjalne predsednice prof. Ivice Žnidaršič mnogo storilo za vas in v korist domovine in države. To v Zvezi borcev zelo cenimo, kar smo nedavno simbolno izrazili vašemu društvu s podelitvijo visokega odličja, Zlate plakete naše organizacije.

In še vedno je tudi čas za čestitke nam vsem skupaj ob 70. obletnici konca II. svetovne vojne kot obletnice zmage, osvoboditve in miru, ker je NOB last vseh nas, vsega slovenskega naroda. To obletnico smo v Sloveniji slovesno proslavili na 119 proslavah, na katerih se je zbralo okoli 150.000 državljanov in državljanov, večinoma pa so jo spodobno označili tudi tiskani in elektronski mediji. Ponosno se spominjamo, da se je slovenski narod v letih 1941–1945 s pogumnim in častnim uporom proti trem nadmočnim okupatorjem izkazal kot velik narod, ne le v vojaškem, temveč tudi v kulturnem, političnem in humanitarnem pogledu. V zavezništvu z drugimi jugoslovanskimi narodi si je s pomočjo velike antihitlerjevske koalicije zagotovil obstanek na svoji zemlji, uresničil združeno

Slavko Grčar je pozdravil udeležence v imenu Zveze borcev Slovenije (Foto: A. Moškon)

Slovenijo s priključitvijo Primorske in izhodom na morje, ustanovil svojo republiko, omogočil 40 let mirnega razvoja in s tem ustvaril tudi podlago za osamosvojitve suverene države v letu 1991.

Prav je, da bi bili ponosni na vse, kar je bilo dobrega in svobodoljubnega, in kritični do slabega tedaj in sedaj. In iskreno želimo mir, to veliko vrednoto za odnose med narodi, toda tudi mir kot normalen odnos med nami samimi.

Ob vsem tem smo lahko zadovoljni, da po 70 letih še lahko skupaj praznujemo v svobodni Sloveniji, ki res ni najbolj prijazna država za vse, vendar je edina, ki je naša in ki jo imamo radi. Pozivamo jo, da naj bolj misli na ljudi in manj na koristi kapitala.

Praznujemo sicer s spominjanjem za nazaj, toda s pozitivnim sporočilom in optimizmom za naprej.

Vse dobro vam želim! Srečno!

Dragan Cvetković, predstavnik Združenja taboriščnikov in potomcev žrtev Jasenovac - Beograd

Izrazil je zahvalo, da se je udeležil tako velikega zborovanja v imenu Združenja taboriščnikov Jasenovac, institucije, ki deluje v okviru Muzeja žrtev genocida v Beogradu.

Dragan Cvetković iz Srbije (Foto: A. Moškon)

»Sociologi in teoretiki bi rekli, da je kultura spominjanja pomemben temelj v oblikovanju naroda. Vsekakor je spomin na izgnance in ohranitev spomina nanje pomemben segment kulture posameznega naroda. S tem namenom je bil v Ljubljani pred šestimi leti 1. mednarodni kongres izgnancev in beguncev, žrtev fašizma in nacizma, ki je pozneje prerasel v mednarodni komite. Muzej žrtev genocida v Beogradu v sklopu svoje dejavnosti zbira tudi podatke o Slovencih, ki so se znašli na območju Srbije, ker so bili izgnani iz svojih domov.

V okviru mednarodnega sodelovanja in sodelovanja z Društvom izgnancev Slovenije smo lani v Beogradu pripravili odmevno razstavo Društva izgnancev Slovenije pod naslovom: Izgon Slovencev in drugih slovanskih narodov v drugi svetovni vojni. Ta gostujoča razstava, ki ste jo postavili že v vrsti drugih evropskih mest, je pri nas v Beogradu doživela velik medijski odziv in pritegnila veliko obiskovalcev.«

Udeleženci so bili zadovoljni s prireditvijo DIS

Društvo izgnancev Slovenije 1941–1945 je dobilo veliko zahval za dobro organizacijo osrednje prireditve, ki je bila v Ljubljani 6. junija 2015. Nanjo so prišli tisti izgnanci, begunci in svojci, ki želijo sodelovati pri ohranjanju doseženih pravic in dosegu še vsaj delne odškodnine za izgubo premoženja.

Tisti, ki jih ni bilo na prireditvi, pa sedaj kličejo, kdaj bodo dobili odškodnine. Tem ni treba dajati nobenih pojasnil.

Pozdravni govor predsednika ZDVIS Janeza Podržaja

Spoštovani vsi navzoči, v imenu Zveze društev civilnih vojnih invalidov Slovenije in mojem imenu vsem prisrčen pozdrav. Še posebno vam, spoštovani izgnanci. Večina med vami je bila takrat še zelo mlada, ko ste okusili trnovo pot izgnanstva v nemških in drugih koncentracijskih taboriščih.

Poseben pozdrav predsednici DIS gospe prof. Ivice Žnidaršič, ki si že dolga leta neumorno prizadeva za priznanje pravic in popravilo krivic izgnancem ter poplačilo vojne škode. Še posebno pa po letu 1991, ko je bilo ustanovljeno vaše društvo.

Danes praznujete 70. obletnico vrnitve na svoje domove, je torej vaš praznik.

Janez Podržaj, predsednik Zveze društev vojnih invalidov Slovenije, je podelil Društvu izgnancev Slovenije zahvalo za sodelovanje. (Foto: M. Skledar)

naš položaj izboljšal. Smo populacija, ki se stara, in s tem se naše vsakodnevne težave večajo.

»Živeti in preživeti« je naš moto za starajočo se generacijo.

Ob vašem prazniku, 70-letnici vrnitve iz izgnanstva, vam želim mnogo zdravja in uspehov ter dobrega sodelovanja, kjer nas druži skupni interes.

Ob teji priliki izročam Društvu izgnancev Slovenije 1941–1945 zahvalo za sodelovanje.

Ob vrnitvi so mnoge pričakali požgani in zapuščeni domovi, ki jih je bilo potrebno obnoviti. Mnogi ste verjetno v teh letih svojim tiranom že nekako odpustili, saj bi vas drugače črv sovražstva uničil. Preprosto pa se tega ne da pozabiti in nekaj podobnega se ne bi smelo zgoditi nikoli več.

»Stati inu obstati« so znane Trubarjeve besede iz pridige o veri, ki je sestavni del prvega Katekizma. Slovenski narod je obstal, njegov del smo tudi vojni in civilni invalidi vojn, izgnanci, taboriščniki. Skratka, vse žrtve vojnega nasilja, ki imamo jasen pogled v prihodnost in upamo, da se bodo razmere uredile in

Albin Pražnikar, podpredsednik DIS, se je zahvalil govornikom in drugim, ki so sodelovali pri organizaciji prireditve. (Foto: A. Moškon)

Pesmi in spomine, ki so jih napisali izgnanci, sta doživeto predstavljala Matjaž Ulčar in Silvana Knok. (Foto: A. Moškon)

. Informacije . Informacije . Informacije .

Govor predstavnika Slovaške zveze protifašističnih borcev dr. Juraja Drotárja

Gospa predsednica Ivica Žnidaršič, dragi izgnanci, begunci in gostje! V imenu Slovaške zveze antifašističnih borcev se zahvaljujem, da ste nas povabili na 70. obletnico vrnitve izgnanih oseb in beguncev v domovino Slovenijo ter zmage nad fašizmom in nacizmom.

To je zgodovinski dogodek v življenju Slovencev kot tudi drugih evropskih državljanov, ki tudi po 70 letih ni izgubil svojega pomena. Ravno nasprotno, v času, ko smo priča novim pojavom nacizma, fašizma in terorizma, kaže na potrebo po pozornosti.

V Slovaški republiki, kot pri vas, z vsem dostojanstvom izkazujemo spoštovanje vsem, ki so se borili proti fašizmu, ter čast padlim in ubitim žrtvam fašizma. Spominjamo se jih, kot se tudi spominjamo vseh, ki so v slovaški narodni vstaji stali nasproti okupaciji fašistične Nemčije.

Na častnem mestu Muzeja slovaške narodne vstaje je 33 spominskih plošč držav in narodov, ki so se v slovaškem narodnem boju borili za svobodo proti nemškemu okupacijskim vojskam in njihovim domačim simpatizerjem. Slovenska plošča s številko 33 je bila odkrita leta 2013, ko smo na podlagi arhivskih dokumentov odkrili, da se je v slovaški narodni vstaji proti fašistom boril Slovenec Sava Poljanec. In po 68 letih od slovaške narodne vstaje sta Slovenija in Sava Poljanec prešla zaslužen čast.

V mnogih pogledih je usoda naših narodov skupna. Po Münchenskem sporazumu je razpadla Češkoslovaška in pod jarmom nemškega fašizma je nastala Slovaška država. Nemška zaveznica, vir pocieni delovne sile ter skladišče za Nemčijo in njeno vojno industrijo.

Čakala nas je enaka usoda, kot je bila usoda vseh slovanskih narodov. Suženjsko delo za nacistično, izgnanstvo in likvidacija. Po izbruhu slovaške narodne vstaje proti okupaciji nemške vojske sta nastala

Dr. Juraj Drotár iz Slovaške
(Foto: A. Moškon)

teror in represija proti vsem, ki se z okupacijo niso strinjali.

Zločine fašistov potrjujejo grobovi, spomeniki in pomniki njihovih žrtev. 176 množičnih grobišč s 3956 žrtvami, od tega 211 otrok, zatiranih, mučenih in ubitih. 102 požgani vasi in naselji. V koncentracijska taborišča v Nemčiji so leta 1942 izgnali 56.000 judovskih sodelavcev. V času slovaške narodne vstaje pa do osvoboditve še 20.000 Judov, Romov in vstajnikov. Od vseh 80.000 izgnanih jih je preživel le okoli 7 odstotkov.

Odločno nasprotujemo vsem pojavom fašizma in terorizma. Podpiramo aktivnosti Mednarodnega odbora izgnancev in beguncev žrtev fašizma, ki ga vodi profesorica Ivica Žnidaršič, in pozivamo predstavnike Organizacije združenih narodov, Evropskega parlamenta ter vlade in parlamente evropskih držav, da se odločno uprejo fašističnim in terorističnim aktivnostim, ki ogrožajo svobodo in mir v svetu.

Dragi prisotni, čestitam vsem državljanom Slovenije, izgancem in beguncem ob 70. obletnici vrnitve v domovino.

SKLEP

Predsedstvo Centralne zveze Slovaške zveze protifašističnih borcev, 21. maja 2015

Slovaška zveza protifašističnih borcev za zasluge ohranjanja in vzdrževanja spominov na fašistično represijo proti narodom Evrope in osebno prizadevanje za združevanje evropskih organizacij, izgnancev, beguncev in deportiranih žrtev fašizma kot tudi za prizadevanje za boj proti fašizmu in ohranjanje miru odlikuje: Ivico Žnidaršič, predsednico Mednarodnega odbora izgnancev in beguncev žrtev fašizma in nacizma, s spominsko medaljo Slovaške zveze protifašističnih borcev - medaljo za predanost.

Delegacija Slovaške zveze protifašističnih borcev, predsednik Pavel Sečkar in dr. Juraj Drotár, izročata medaljo za predanost Ivici Žnidaršič, predsednici Mednarodnega odbora žrtev fašizma in nacizma.
(Foto: A. Moškon)

Zlata plaketa Društvu izgnancev Slovenije 1941–1945

Predsedstvo ZZB NOB Slovenije je na prireditvi 27. aprila 2015, ob prazniku OF slovenskega naroda, ob državnem prazniku dneva upora proti okupatorju in prazniku ZB, podelilo Društvu izgnancev Slovenije 1941–1945 zlato plaketo za vzorno sodelovanje in za upor proti izničenju vrednot, dogodkov, osebnosti in simbolov NOB.

Svet Skupščine Društva izgnancev Slovenije 1941-1945 je na prireditvi DIS 6. junija 2015 podelil predsednici DIS

Ivici Žnidaršič zahvalno listino

za neizmerno požrtvovalno in uspešno dolgoletno delo za ohranjanje zgodovinskega spomina in uveljavljanje pravic slovenskih izgnancev, beguncev in drugih žrtev vojnega nasilja.

Zahvalno listino ji je izročil prof. dr. Janko Prunk, predsednik Sveta DIS.

S trenutkom tišine so se udeleženci poklonili umrlim med drugo svetovno vojno in se spomnili tistih, ki počivajo v tuji zemlji. (Foto: A. Moškon)

. Informacije . Informacije . Informacije .

Govor župana mesta Rudolstadt Jörga Reichla na spominski slovesnosti DIS v Ljubljani

Spoštovani gospod predsednik Republike Slovenije, spoštovana gospa Žnidaršič, spoštovane gospe in gospodje!

»Spomin je kot voda: za življenje je nujno potrebna, poišče si svoje lastne poti do novih okolij in do drugih ljudi. Vedno je konkretna. Pred očmi ima obraze in kraje, vonjave in šume. Nima datuma zapadlosti in ni je mogoče s sklepom razglasiti za obdelano ali zaključeno.«

Ta citat preživelega iz Auschwitza Noaha Fluga bi rad v mojem pozdravu predstavil vam, članom Društva prisilnih delavcev in izgnancev Slovenije, in vsem vašim gostom.

Če ste se danes, ob 70. obletnici konca pregnanstva in vrnitve v vašo domovino, zbrali v Ljubljani, da bi se spominjali, potem se spomnite tudi tega, kaj se je dejansko dogajalo v tem groznem času od leta 1941 do konca 2. svetovne vojne, kakšne posledice je to dogajanje imelo, kakšno osebno trpljenje je povzročilo vam, vašim sorodnikom in vašim znancem.

Vendar pa vaše slovesnosti tukaj v tej dvorani z mnogimi gosti niste priredili samo zato, da bi ohranili spomin, dobili ste se tukaj, da bi resnico o dogodkih v času deportacij in prisilnega dela podali naprej, tistim, ki tega sami niso doživeli. Mlajši generaciji pojasnujete, kaj pomeni pregnanstvo. Pomembno je, da mlada generacija danes spozna, česa so bili ljudje sposobni, česa je bila sposobna politika nacionalsocializma in kakšne posledice je vse to imelo za slovenski narod.

Kot župan mesta Rudolstadt, malega mesta v Thüringenu, sem z delegacijo z veseljem sprejel vaše povabilo v Ljubljano. Nismo prvič vaši gostje in skupaj z vami ohranjamo spomine na čas, ki je bil za mnoge od vas zelo težak. Pri tem vedno znova spoznavamo, da spomini bolijo. Vendar pa je pomembno in prav, da se skupaj soočimo s strašno resnico naše zgodovine. Vi, ki ste žrtve vojne, pregnanstva in prisilnega dela, sorodniki in potomci žrtev, nas z vso pravico zavezujete k temu.

Mi, prebivalci Rudolstadta, smo za podrobnosti zločinov, ki so bili storjeni nad več kot 45.000 slovenskimi državljankami in državljani takrat v Nemčiji, zvedeli šele pred nekaj manj kot 20 leti. Takrat je prišla prva skupina nekdanjih prisilnih delavcev k nam v Rudolstadt in nam pripovedovala o svojem bivanju v taborišču, krajih, kjer so trdo delali, vprašali so, kje so grobovi njihovih sorodnikov.

Grobovi umrlih v vojni na našem krajem pokopališču so bili po tem na novo urejeni in v maju 2000 v prisotnosti mnogih gostov iz Slovenije tudi slavnostno predani.

Od takrat se je v Rudolstadtu zvrstila cela vrsta podobnih obiskov slovenskih skupin, iz tega so nastali prijateljski in pristržni odnosi, ki jih negujemo tako na uradni kot osebni ravni, kot na primer tudi moj predhodnik, bivši župan dr. Hartmut Franz, in moja spremljevalka Sabine Christophersen.

V Rudolstadtu so bile v preteklih letih na voljo informacije o tej temi, medijska poročanja, razstave in nemška premiera

Župan nemškega mesta Rudolstadt Jörg Reichl. (Foto: A. Moškon)

filma Na pregnanstvo obsojeni narod. Vaše Društvo izgnancev Slovenije 1941-1945 je bilo leta 2011 v Rudolstadtu počaščeno z »nagrado za civilni pogum«, ker je veliko prispevalo k spravi in miroljubnemu sporazumevanju med narodi v okviru združene Evrope. Hvaležen sem, da je vaše društvo na poseben način opozorilo na pregnanstvo in prisilno delo v času nacionalsocializma, in še prav posebej pripomoglo k razumevanju teh dogodkov v našem mestu. Hvaležen sem, da se je naša generacija pred skoraj 20 leti lahko prvič srečala z nekdanjimi prisilnimi delavci iz Slovenije. Odprli ste nam oči, da smo lahko videli to grozno poglavje nemške zgodovine v našem mestu. Tako lahko naše spomine skupaj prenašamo naprej.

Župan nemškega mesta Rudolstadt je Društvu izgnancev Slovenije 1941-1945 6. junija 2015 poklonil denarni prispevek v višini 1300,00 evrov.

Spoštovane gospe in gospodje, radi bi se zahvalili za prijazno povabilo k vam, v Slovenijo, še posebej na današnjo slovesnost. Radi smo prišli – kot prijatelji – in seveda ne praznih rok.

In tako bi vam radi predali denarni prispevek, ki so ga zbrali naši podjetja za oskrbo z električno energijo, Lions klub Rudolstadt, naša podružnica Volksbank, ki v Rudolstadtu deluje že 160 let, in naš nekdanji župan gospod dr. Hartmut Franz, ki je z našo delegacijo tudi tukaj pri vas.

S tem denarjem želimo prispevati k temu, da bo vaše društvo še naprej lahko ohranjalo spomine. Naša skupna dolžnost je, da ljudi seznanjamo o grozljivih dogodkih v času pregnanstva in prisilnega dela. Ravno mladi ljudje morajo to vedeti, oni morajo ohranjati spomin na te dogodke. Obljubim vam, da bomo v Rudolstadtu vedno negovali kulturo ohranjanja spomina na vašo usodo.

Iz govora prof. dr. Janka Prunka

Predlagam vam, da ob koncu letošnjega vašega dne na zborovanju sprejmete resolucijo o razmerah v svetu in domovini in socialnem položaju vas izgnancev, ki ni zadovoljivo rešen. Vi, ki ste bili prve žrtve nacifašistične okupacije, ki ste bili izgnani iz domovine in ste v tujini trpeli, vi, ki ste tudi v izgnanstvu ohranjali svojo narodno zavest, vi, ki ste se brez pomoči države šolali in se vključili v graditev boljše družbe, imate vso moralno pravico povzdigniti svojo besedo o krivicah današnjega časa.

Izvršni odbor Društva izgnancev Slovenije 1941-1945 in svet DIS sta sestavila sporočilo oziroma deklaracijo za javnost in predlagata, da jo vi sprejmete.

Prof. dr. Janko Prunk (Foto: A. Moškon)

Sporočilo slovenski in evropski javnosti

Ob dnevu slovenskih izgnancev in 70. obletnici zmage nad fašizmom in nacizmom ter vrnitve v domovino smo se zbrali v velikem številu v Ljubljani na slavnostni prireditvi slovenski izgnanci, prisilni delavci, begunci in druge žrtve nacizma in fašizma.

- Zbrani smo še žive priče grozodejstev genocidne politike in teženj fašistov in nacistov, da bi Slovenci izginili z zemljevida Evrope in tudi Slovenci kot narod.
- Med temi ukrepi je bilo najbolj kruto dejanje izgon Slovencev, in to največ v nemška izgnanska taborišča, ki sta jih Hitler in Himmler ustanovila v več kot 300 krajih po tretjem rajhu. Izgnanih je bilo več kot 80.000 Slovencev, med njimi več kot 20.000 otrok, starih do 10 let.
- Pozivamo slovensko in evropsko javnost, da vpliva, da bodo naslednice okupatorskih držav poravnale vojno škodo, ki smo jo utrpeli med drugo svetovno vojno.
- Z zaskrbljenostjo spremljamo naraščanje in prebujanje pojavov fašizma in nacizma v posameznih državah Evrope in zunaj nje. Ti pojavi se kažejo tudi v poizkusih spreminjanja zgodovine druge svetovne vojne. S popačenjem dejstev zamegljujejo vzroke in posledice dogajanja, ter revitalizirajo večletno brutalno politiko okupatorskih držav.
- Podpiramo Organizacijo združenih narodov in resolucijo o boju proti povečevanju nacizma in fašizma in drugih dejavnosti, ki prispevajo k razpihovanju sodobnih oblik rasizma, rasne diskriminacije, ksenofobije in podobnih nestrpnosti.

Z velikim začudenjem smo ugotavljali, da so bile proti resoluciji Združene države Amerike, Kanada in Ukrajina in da so se vse države članice Evropske unije vzdržale glasovanja, tudi Slovenija.

To je velika žalitev za vse mrtve in žive žrtve fašizma in nacizma.

S tem se spodbuja nastajanje novih fašističnih in nacističnih organizacij, ki se pojavljajo po Evropi in tudi pri nas.

- Pozivamo slovensko in evropsko javnost, da se upre spreminjanju zgodovine in omalovaževanju strahot, ki so jih počeli fašistični in nacistični sistemi.
- Težka usoda, ki je doletela slovenski in druge slovanske in evropske narode, ki so se v času druge svetovne vojne znašli pod nemško, italijansko, madžarsko in drugo fašistično in nacistično okupacijo, narekuje večjo organiziranost proti negativnim sodobnim pojavom in vojnem ter sporom rasne in verske narave znotraj držav.

- Tudi s te prireditve in zborovanja pozivamo Vlado Republike Slovenije, da zahteva od Nemčije poravnavo vsaj dela vojne škode in da v doglednem času sprejme zakon o poplačilu gmotne škode upravičencem. Terjamo, da se premoženje, ki so ga pustili v Sloveniji Avstrijci in Nemci na račun vojne škode, nameni za odškodnine slovenskim izgnancem in beguncem in drugim upravičencem.

Najbolj pravično in humano bi bilo, da bi Nemčija odškodnino za gmotno škodo poravnala neposredno upravičencem, če se z državo o teh vprašanjih ne more dogovoriti in sporazumeti.

Udeleženci prireditve DIS ob 70. obletnici vrnitve v domovino

V Ljubljani, 6. junija 2015

Podjetji Medex in Žito sta prispevali vodo in pecivo za prireditev DIS 6. junija 2015.

Podporni član DIS Aleš Mižigoj je osebno za prireditev DIS prispeval 500 evrov.

Najlepša hvala.

Izvršni odbor DIS

. Iz dejavnosti krajevnih organizacij DIS .

Občni zbor KO DIS Slovenska Bistrica

Delovno predsedstvo na občnem zboru KO DIS Slovenska Bistrica

Naš občni zbor smo zopet imeli v prostorih novega doma upokojencev v Slovenski Bistrici. Za uvod je nastopil ženski pevski zbor Metulj, ki ga vodi članica DIS Olga Leskovar. Zapel nam je čustvene pesmi: Oh, kako je dolga, dolga pot, Prišla bo pomlad, Mau čez izaro.

Predsednik Anton Žmavcer je pozdravil navzoče. Tajnica je podala poročilo. Zaradi smrti Ivane Hribernik iz nadzornega odbora je postal nov član NO Herman Vidrih, ki smo ga soglasno potrdili. Najstarejši naš član Slavko Kovačič je februarja dopolnil 96 let, najstarejša članica bo oktobra dopolnila 95 let. Nad 80 let je starih 43 članov. Tajnica jim pošilja čestitke ob rojstnih dnevih. V tem letu je umrlo 6 članov. Umrle spremljamo na njihovi zadnji poti, praporščak nosi prapor. Posvetili smo jim minuto molka. V Domu dr. J. Potrča imamo pet naših članov, ki jih občasno obiskujemo.

Izleta v Brestanico nismo izpeljali zaradi premalo prijavljenecv. Tudi načrtovanega izleta v Srbijo ni bilo. Skušala ga je organizirati Zdenka Kaplan iz DIS. Predsednik Anton Žmavcer se je udeležil skupščine DIS v Ljubljani 27. 9. 2014.

Ivica Žnidaršič je izdala knjigo z naslovom Nemčija še ni plačala vojne škode.

Na naših sejah sta bila prisotna Jože Križančič in Marjan Košak, ki sta nas seznanila z dejavnostjo v DIS.

Zelo pomemben je v tem letu kongres Društva izgnancev Slovenije 1941–45, ki bo 6. junija 2015 v Hali Tivoli v Ljubljani. Predsednica DIS, Ivica Žnidaršič, pričakuje, da se bomo kongresa udeležili vsi člani DIS in svojci. Povabimo naj še dijake naših šol.

Tajnica se je zahvalila Občini Slov. Bistrica in županu dr. Ivanu Žagarju, ki nam stojita ob strani in pomagata z dotacijo.

Poročilo nadzornega odbora je podala Danica Unterlehner.

Člani so se zanimali, kje bi lahko dobili podatke o vojni škodi. Dokumentacija se lahko najde v Pokrajinskem muzeju novejših zgodovine in v Arhivu na Glavnem trgu v Mariboru.

Člani so se tudi zanimali, če so še upravičeni do zdravljenja v zdraviliščih. Nič več, ker je bila ta pravica ukinjena v času, ko je vlado vodil Janez Janša.

Sklenjeno je bilo, da bodo vsi izgnanci, ki bodo za to sposobni, šli na kongres v Ljubljano 6. junija 2015.

Občni zbor KO DIS Polšnik

Člani KO DIS Polšnik smo se zbrali na občnem zboru 29. marca v gostilni Juvan na Polšniku.

Udeležence zbora je najprej pozdravil predsednik KO DIS Lado Logar.

Udeležili so se ga tudi podpredsednik DIS Albin Pražnikar in vabljeni gostje sosednjih KO DIS.

Sledil je kulturni program. Člani KO Dole so zapeli pesmi o izgnanstvu, osemletna Hana Vita Simončič pa V dolini tihi, oboje ob spremljavi harmonikarja Mirka Vreska. Pesem Materi na tujem izpod peresa žal že pokojne Antonije Borišek je recitala njena hči Stanislava Borišek.

Na občnem zboru je bilo podano poročilo o delu društva v letu 2014. KO Polšnik ima 68 rednih članov in 16 članov po pristopnih izjavah, skupaj torej 84 članov. V preteklem letu smo se poslovili od 5 preminulih članov. 34 članov prejema Vestnik. Imeli smo pet rednih sej, na katerih smo obravnavali aktualna vprašanja DIS, nudili članom informacije in pomoč pri reševanju raznih zadev, kot je izpolnjevanje anket ipd. Radi smo se odzvali povabilu na občne zборе sosednjih KO DIS, med letom pa obiskovali ostarele člane, ki se vedno razveselijo naših obiskov.

Na redni letni skupščini DIS je bil sprejet sklep, da bomo v Hali Tivoli v Ljubljani, 6.

junija 2015, proslavili 70. obletnico vrnitve iz izgnanstva. Na kongresu žrtev fašizma in nacizma so dobrodošli vsi, ne le člani DIS, temveč tudi njihovi svojci ter mladi, ki naj se seznanijo z dogodki izpred 70 let. Ivica Žnidaršič, predsednica DIS, je napisala knjigo »Nemčija še ni plačala vojne škode«. Nekaj izvodov knjige smo nabavili tudi za naše člane. Ivici Žnidaršič se za ves njen trud zahvaljujemo tudi v naši KO in ji želimo še veliko uspešnega dela in zdravja.

Finančno poročilo društva je bilo prikazano v blagajniški knjigi in potrjeno s strani NO KO.

Podpredsednik DIS Albin Pražnikar je vse navzoče lepo pozdravil in opravičil Ivico Žnidaršič, ker se ni udeležila občnega zbora, saj je zelo obremenjena z delom v DIS.

Letni program dela smo v letu 2014 v celoti uresničili in skupaj zasnovali nov program za leto 2015.

Ob dobri zakuski in pogovoru v prijetnem vzdušju ter ob obujanju spominov na našo vojno preteklost je potekalo in se zaključilo naše druženje. Razšli smo se z željo, da bi se vsi srečali na prireditvi DIS 6. junija v Ljubljani.

Amalija Razpotnik

Delovno predsedstvo na občnem zboru KO DIS Polšnik (29. 03. 2015)

Občni zbor KO DIS Jesenice

Letos 30. marca je imel KO DIS Jesenice letni občni zbor. KO DIS Jesenice deluje na območju Občin Kranjska Gora, Jesenice in Žirovnica (od Rateč do Rodin) in ima 120 članov.

Ker letos praznujemo 70. obletnico vrnitve iz izgnanstva, smo nanj povabili župane vseh treh občin, ki pa se občnega zbora niso udeležili. Našemu zboru pa so se na naše veselje odzvali: predsednica DIS Ivica Žnidaršič, častni član DIS magister Franc Žnidaršič, predsednik in tajnica Zveze borcev Jesenice in predsednika KO DIS Škofja Loka in KO DIS Radovljica. Vsi so udeležence pristočno pozdravili.

Občni zbor smo začeli s kratkim kulturnim programom in spomini enih zadnjih pričevalk v izgnanstvu, Francke Thaler in Marjete Franc.

Podano je bilo tudi kratko poročilo o delu DIS in KO DIS Jesenice, finančno poročilo, predstavljen je bil program dela za letos. Vsi trije župani so po vloženih prošnjah in obisku predstavnikov KO DIS obljubili finančno pomoč društvu. Nekaj zadnjih let nam je finančno pomagala samo Občina Kranjska Gora.

V razpravi je člane predvsem zanimalo povračilo vojne škode. Žnidaršičeva je podala temeljito obrazložitev in opozorilo, da je vse zajeto v njeni knjigi o vojni škodi.

Ta je izšla pred kratkim. Opozorila je tudi na osrednjo proslavo DIS ob 70. obletnici vrnitve iz izgnanstva, 6. junija v Hali Tivoli v Ljubljani. Pomembna je manifestacija tedanjih dogodkov, zlasti še, ker nekateri omalovažujejo pomen upora proti okupatorju. Nekateri bi se zelo radi otresli bremena sodelovanja z okupatorjem.

Iznanci KO DIS naj bi se praznovanja udeležili v čim večjem številu. Iz Rateč bo organiziran prevoz z avtobusom.

Knjigo o vojni škodi in vojnih odškodninah dobijo izgnanci na sedežu KO DIS Jesenice.

Udeležence je pozdravil tudi magister Franc Žnidaršič, častni član DIS in predsednik Demokratične stranke dela – DSD. Opozoril je na trenutno politično dogajanje pri nas in v EU, ki pa ni prav nič spodbudno, saj smo priča, da skuša skrajna desnica opravičevati in legalizirati delovanje domobrancev. V Sloveniji in EU se opaža tudi ustanavljanje nacističnih in fašističnih organizacij. Slovenci ne bi smeli tega gledati pasivno. Iznanci smo tudi najbolj poklicani opozoriti naše politike na nedostojno ponižnost, ki jo izkazujejo Berlinu in Bruslju.

Prijetno srečanje smo nadaljevali ob zakuski.

Olga Krapež in Slava Biček

Občni zbor Območne organizacije DIS Novo mesto

Dne 18. aprila 2015 je Zdenka Kaplan, predsednica Območne organizacije DIS Novo mesto, sklicala občni zbor članov DIS iz občin Novo mesto, Črnomelj, Metlika, Semič, Škocjan, Šentjernej, Dolenjske Toplice, Žužemberk, Šmarjeta in Straža. Udeležba na zboru je bila velika.

Na zboru so se dogovorili za udeležbo na osrednji prireditvi DIS ob 70. obletni-

ci zmage nad fašizmom in nacizmom in 70. obletnici vrnitve iz izgnanstva, ki bo 6. junija 2015 v Ljubljani. Podrobno so obravnavali tudi prizadevanja za uveljavitev odškodnin za gmotno škodo in se seznanili s knjigo »Nemčija še ni plačala vojne škode«.

Predsednica Zdenka Kaplan je imela daljši govor o vseh vprašanjih, ki zanimajo člane DIS.

Del udeležencev na zboru KO DIS Novo mesto 18. 4. 2015

. Iz dejavnosti krajevnih organizacij DIS .

Občni zbor KO DIS Murska Sobota

Sestanek članov KO DIS Murska Sobota 17. aprila 2015

Člani KO DIS Murska Sobota smo se 17. aprila 2015 zbrali v restavraciji hotela Zvezda v Murski Soboti na rednem letnem občnem zboru. Predsednica KO DIS je pozdravila vse udeležence in še posebej predsednika ZB NOB Murska Sobota Evgena Emrija. Nato je sledil kratek kulturni program. Učenec Glasbene šole Beltinci je zaigral na harmoniko tri lepe skladbe, dve naši članici pa sta pripravili dve deklamaciji. Sledila je še pesem Oh kako je dolga, dolga pot, ki smo jo skupaj zapeli.

Sledila so poročila o delu KO DIS in blagajniško poročilo. Ugotavljamo, da naši člani zaradi starosti in bolezni niso

zmožni fizičnih aktivnosti, zato se udeležujemo le kratkih enodnevnih izletov. Letos pa se bomo namesto izleta udeležili proslave ob 70. letnici vrnitve iz izgnanstva in begunstva ter zmage nad fašizmom in nacizmom. Predstavljena je bila tudi knjiga Nemčija še ni plačala vojne škode, avtorice Ivice Žnidaršič. Naš član upravnega odbora dr. Franc Planinc je neozdravljivo zbolel, zato smo imenovali novega člana Jožefa Bratuša.

Občni zbor smo zaključili z malico in veselim druženjem.

*Predsednica KO DIS
Jožica Maršik*

Občni zbor KO DIS Žalec

Občni zbor KO DIS v Žalcu. Med gosti je bil tudi podpredsednik DIS Albin Pražnikar. (Foto: Tone Vrabl)

Na občnem zboru KO DIS Žalec je bil po Francu Vidmarju in Cirilu Blagotinšku kot tretji predsednik izvoljen dosednji podpredsednik Brane Hriberšek. V novem odboru OO Žalec so poleg njega Tone Vrabl, ki je postal tudi podpredsednik, Ciril Blagotinšek, Jožef Čuk, Pavlina Glušič, Mira Meglič, Pavlina Jošt, Franc Vidmar in Marjana Kričej, člani nadzornega odbora pa so Milena Cink kot predsednica ter Metoda Uranjek in Milica Uplaznik kot članici.

Med gosti so bili navzoči podžupanja Občine Braslovče Danica Tanjšek, podžupan Občine Polzela Ivo Pungartnik, podžupan Občine Žalec Ivan Jelen, načelnica UE Žalec Simona Stanter in predsednik Območnega združenja za vrednote NOB Žalec Marjan Turičnik, medtem ko je Društvo izgnancev Slovenije zastopal podpredsednik Albin Pražnikar.

Uvod v letni zbor ob 70-letnici svobode in 70-letnici vrnitve iz izgnanstva so

pripravili Viki Ašič in Andrej Bremec s petjem priložnostnih domoljubnih pesmi in pesmijo Oh, kako je dolga pot ter Tone Vrabl z vezno besedo in branjem pesmi članice Milke Povše iz njene pesniške zbirke Iz pekla k soncu.

Kljub vsako leto starejšim članom se jih je tudi tokrat zboru udeležilo lepo število, kar je dokaz, da jim taka srečanja veliko pomenijo. Govorili so o vseh še vedno aktualnih vprašanjih ter se seznanili s programom v letošnjem jubilejnim letu. Albin Pražnikar je med drugim predstavil tudi najnovejšo knjigo predsednice DIS Ivice Žnidaršič. Knjiga o vojni škodi in vojnih odškodninah bo članom v dragoceno pomoč pri uveljavljanju materialne škode, povzročene s strani okupatorja v 2. svetovni vojni.

Tone Vrabl

Občni zbor OO DIS Občin Muta, Podvelka, Radlje ob Dravi, Ribnica na Pohorju in Vuzenica

Zbor je potekal v soboto, 18. aprila 2015, v Občini Radlje ob Dravi ob prisotnosti 45 članov območne organizacije. V posebno čast si štejemo, da se je zboru udeležila predsednica DIS, Ivica Žnidaršič, s svojo ekipo. Kot vsako leto so tudi na tem zboru bili prisotni vabljeni gostje: Alan Bukovnik, župan Občine Radlje ob Dravi, Franjo Golob, župan Občine Vuzenica in državni svetnik RS, Rudi Kolečnik, podžupan občine Muta, in Damjan Osrajnik, ravnatelj OŠ Radlje ob Dravi.

Po pozdravu predsednika OO DIS, Marjana Špeglja, je sledil lep kulturni program, ki so ga izvedli učenci OŠ Radlje ob Dravi.

V nadaljevanju so bila podana poročila o opravljenem delu v letu 2014, finančno poročilo, poročilo nadzornega odbora in program dela za leto 2015. Sledila sta razprava in sprejetje določenih sklepov. Glavni temi pogovora sta bili Nemčija, ki še ni plačala vojne škode, in udeležba članstva na osrednji republiški prireditvi v ljubljanski Hali Tivoli, 6. junija ob 70. obletnici vrnitve izgnancev na razdejane domove.

Predsednica DIS Ivica Žnidaršič je vse prisotne lepo pozdravila, posebno je bila zadovoljna, da se našega zboru udeležujejo tudi župani občin. Veliko besed je posvetila urejanju pravic glede poplačila vojne škode. Prav v ta namen je napisala knjigo Nemčija še ni plačala vojne škode. S to knjigo želi politikom predložiti naša dejstva tega vprašanja. Zahtevali bomo rešitev od Vlade RS. Prav zato je poudarila pomen naše osrednje prireditve, 6. junija ob 70. obletnici vrnitve iz izgnanstva.

Svoj prispevek na tem zboru so podali tudi prisotna župana in podžupan. Župan Občine Radlje ob Dravi, Alan Bukovnik, je kot gostitelj tega zbora pozdravil vse navzoče in poudaril pomembno delo, ki ga opravlja naše društvo za svoje člane in tudi pri osveščanju mladih o naši trpeči kalvariji med 2. svetovno vojno. Ponudil je tudi finančno pomoč za prevoz na našo osrednjo prireditev. Omeniti moramo tudi razpravo župana Občine Vuzenica, ki je tudi državni svetnik RS, Franja Goloba, ki podpira naše delovanje in bo po svojih močeh tudi v državnem svetu sprožil vprašanje ureditve premoženjske škode. Tudi podžupan

Občine Muta, Rudi Kolečnik, je dodal nekaj misli v smislu, da nas podpirajo pri naših prizadevanjih. Tudi nekateri člani so prispevali svoj delež na tem zboru glede ureditve poplačila gmotne škode za uničeno premoženje in priporočila za čimvečjo udeležbo na osrednji prireditvi v Ljubljani. Predsednik OO DIS je posebno poudaril napor, ki ga vloga v delo našega društva predsednica Ivica Žnidaršič. Seveda pa ne smemo pri tem zanemariti tudi prispevka drugih. Vendar je vse, kar je bilo storjeno za nas izgnance, begunce itd., predvsem trud in uspeh njenega dela. Zato je prav, da s tega zbora pošljemo pobudo, da ob naši osrednji prireditvi prejme naša predsednica državno odlikovanje. Ta predlog je bil podprt z dolgotrajnim ploskanjem vseh prisotnih.

Po zanimivi razpravi je bilo sprejetih nekaj sklepov. V nadaljevanju bom postavil samo štiri:

1. S skupnimi močmi si moramo prizadevati, da IO DIS s pristojno komisijo za odškodnino nadaljuje svoje delo in da doseže pri Vladi RS, da pride do sprejetja zakona o poplačilu materialne škode za med drugo svetovno vojno uničeno premoženje izgnancev, beguncev in drugih žrtev vojnega nasilja.
2. Za našo predsednico Ivico Žnidaršič predlagamo, da ji ob letošnjem jubilejnim letu ob 70. obletnici vrnitve iz izgnanstva in begunstva na prireditvi 6. junija 2015 v Hali Tivoli predsednik države RS podeli ustrezno državno odlikovanje za njeno življenjsko delo pri DIS.
3. Republiške prireditve DIS 6. junija v Ljubljani se bomo udeležili z dvema avtobusoma. En avtobus bomo napolnili s člani DIS, drugi avtobus pa z mladimi.
4. Z dopisom bomo posredovali določena stališča Franju Golobu, državnemu svetniku, da bo v Državnem svetu RS izpostavil vprašanje reševanja premoženjske vojne škode, povzročene izgnancem, beguncem in drugim upravičencem.

Marijan Špegelj

Občnega zbora KO DIS Radlje ob Dravi sta se udeležila tudi predsednica DIS Ivica Žnidaršič in župan občine Alan Bukovnik ter drugi gostje.

. Iz dejavnosti krajevnih organizacij DIS .

Občni zbor KO DIS Celje

Občni zbor KO DIS v Celju 14. 5. 2015. Udeležil se ga je tudi častni član DIS in dolgoletni poslanec mag. Franc Žnidaršič.

V Celju smo zborovali dne 14. 5. 2015, tokrat v Celjskem domu. V začetku skupščine smo izglasovali delovno predsedstvo, zapisnikarja in dva overovitelja.

Poročilo o delu je podala predsednica KO DIS Celje Tatjana Frajle Maslo. Iz Društva izgnancev Slovenije 1941-1945 se je občnega zbora udeležil častni član DIS mag. Franc Žnidaršič. V svojem govoru je poudaril, da se društvo zavzema za poplačilo vojne škode. Odgovarjal je na razna vprašanja naših članov.

Poudaril je pomembnost društva DIS, ki ima še vedno 10.000 članov. Braniti moramo naše pravice, ki smo jih dosegli z Zakonom o žrtvah vojnega nasilja. Ravno zaradi tega je potrebno zahtevati tudi vojno odškodnino od Nemčije. Izgnanci smo bili že preveč prikrajšani

vsa leta po vojni. Novo napovedani pokojninska in zdravstvena reforma lahko zopet ogrozita izgnance, da ne bodo imeli pravic za oskrbo starostnikov in polne zdravstvene oskrbe. Izgnanci smo v svojem delovnem obdobju prispevali za izgradnjo in razvoj industrije po vojni in smo bili v tistem času prikrajšani pri osebnih dohodkih. Zato imamo tudi manjše pokojnine.

Na koncu nas je še pozval, da se v čim večjem številu udeležimo osrednje prireditve ob 70. obletnici konca druge svetovne vojne in 70. obletnici vrnitve iz izgnanstva, ki bo 6. junija 2015. Dogovorili smo se, da letos izlet opustimo in se zato udeležimo prireditve DIS v Ljubljani.

Foto in tekst:
Leon Bratina

Na obisku v Domu upokojencev Brežice

Člani DIS pred Domom upokojencev Brežice

Predsednica KO DIS Brežice Emilija Držanič je organizirala obisk v Domu upokojencev Brežice.

Danes je to sodoben dom četrte generacije, kjer poteka celodnevno varstvo in oskrba starejših, medgeneracijska aktivnost in sodelovanje z lokalno skupnostjo, začasna namestitvev in tržna dejavnost, ki se ozira na potrebe občanov. Svoje delo so predstavile socialna delavka, vodja zdravstvene nege in oskrbe, fizioterapevtka in delovna terapevtka.

Po vsem videnem in slišnem lahko sklepamo, da je za oskrbovance doma poskrbljeno. V domu se vedno kaj dogaja. Oskrbovanci se po želji rekreirajo, pojejo,

izpopolnjujejo nemščino in španščino, izdelujejo čudovite izdelke, prirejajo razstave, proslave, imajo bralne urice, sprejemajo prostovoljce, nastopajoče in celo živali.

Med ljudmi še vedno obstaja slabo mnenje o nekdanjih domovih za ostarele. Po obisku tega doma smo se prepričali, da zaposleni res z dušo, srcem, pridnimi rokami in prijaznimi obrazi skrbijo, da je oskrbovancem lepo in da živijo čim bolj neboleče z vsemi težavami in tegobami, ki so na žalost bile in so bolj ali manj spremeljalke tretjega življenskega obdobja.

Vida Petelinc

Dijaki Srednje šole Slovenj Gradec-Muta udeleženci prireditve DIS

Del udeležencev prireditve DIS iz Radelj ob Dravi in Mute 6. 6. 2015 v Ljubljani, v Hali Tivoli

Člani OO DIS 1941-1945 občin Muta, Podvelka, Radlje ob Dravi, Ribnica na Pohorju, Vuzenica smo se 6. junija z avtobusom udeležili slovesne prireditve DIS ob 70. obletnici vrnitve izgnancev na porušene in uničene domove. Ob lepo izpeljanem kulturnem programu, ko je zadonela pesem izgnancev Oh, kako je dolga, dolga pot..., je marškaterega udeleženca sijoči blišč oči s solzami spominov in današnje sreče vračal v takratne hude čase trpljenja in kasnejše vrnitve na svoje domove. Še globlje pa so se vračali spomini, ko je bil iz govora predsednice DIS, Ivice Žnidaršič, podan naš boj za preživetje in naša odločenost, da terjamo od Nemčije plačilo vojne škode za naše uničeno premoženje.

Veseli pa smo bili, da se je z nami tega srečanja udeležilo 11 dijakov Srednje šole Slovenj Gradec-Muta s svojo voditeljico, gospo Tadejo Dimic, in en učenec OŠ Muta. Ti udeleženci do danes niso imeli prave predstave o trpečem življenju izgnancev, beguncev itd. med drugo svetovno vojno. Z zanimanjem so spremljali našo, sedaj tudi njihovo prireditev, so povedali na poti domov. Tako je bila naša družčina starostno in tudi sicer zelo pisana, saj je bil najstarejši udeleženec star

93 let, izgnanec Karel Žigart iz Radelj ob Dravi, najmlajši udeleženec pa je bil star 7 let, Tine Špegelj iz Mute, vnuk izgnanca.

Na poti domov smo udeležencem še dodali nekaj kulturne paše, saj smo si na Brdu pri Lukovici ogledali pred nekaj leti, torej šele v samostojni državi Sloveniji, renovirano grajsko obzidje nekoč prelepega gradu iz 16. stoletja, v katerem se je rodil in živel naš kulturnik, pisatelj Janko Kersnik, v neposredni bližini pa še rojstno hišo našega glasbenika, zborovodje, etnologa in očeta prve in še danes največje slovenske akademske folklorne skupine, Franceta Marolta. Nato je bil naš pogled usmerjen še v Čebelarški center Slovenije v neposredni bližini, ki prav tako sodi med dediščino slovenske kulture. Tako smo svoje spoštovanje naše obletnice vrnitve iz izgnanstva izkoristili tudi tako, da smo, kot vedno doslej, pot obogatili s krajšimi ogledi naše polpretekle zgodovine in slovenske kulturne dediščine.

Ob zaključku moram dodati misel dijakinj Srednje šole Slovenj Gradec-Muta. Bilo je lepo, doživeli smo nekaj novega, za kar smo bogatejši. Z vami še želimo iti na podobna srečanja slovenskih izgnancev.

Marijan Špegelj

Izgnanci iz Gorenjske ob 70-letnici vrnitve iz izgnanstva

Iz Gorenjske je nemški okupator predvidel izgon 80 do 100 tisoč ljudi ali skoraj polovice prebivalstva. Iz različnih razlogov pa načrta ni mogel izpeljati v celoti, saj je bilo veliko ljudi zaposlenih v vojni industriji, mnogi pa so se pridružili narodnoosvobodilnemu boju. Z aretacijami izobražencev, narodno zavednih ljudi in Romov je pričel maja 1941. Zbiral jih je najprej v zaporih v Begunjah na Gorenjskem, potem v Škofovih zavodih v Šentvidu. Med 5. in 10. julijem 1941 jih je v petih transportih izgnal večinoma v Srbijo, okoli 2300, avgusta pa potem načrtovano izseljevanje prestavil na kasnejši čas.

Od marca 1942 do sredine 1944 je bilo preko zbirnega taborišča v Goričanih v Nemčijo izgnanih še okoli 4200 sorodnikov ustreljenih talcev in partizanov.

Ob 70-letnici smo se gorenjski »zadnji pričevalci« potrudili in objavili svoje spomine v Zgornjesavcu (Občina Kranjska Gora), v Jeseniških novicah, v Gorenjskem glasu in na Radiu Jesenice. Na Radiu Jesenice je bil tudi izčrpen intervju na praznik 27. aprila s predsednico DIS Ivico Žnidaršič.

Slava Biček,
predsednica KO DIS Jesenice

Peticija v podporo vodstvu DIS 1941-1945

Upravni odbor KRAJEVNE ORGANIZACIJE DIS KRŠKO, zbran na razširjeni seji dne 14. marca 2015, izraža podporo predsednici Društva izgnancev Slovenije IVICI ŽNIDARŠIČ in NJENI EKIPi za uveljavitev pravic izgnancev 1941-1945 za poplačilo vojne škode, ki so jo utrpeli zaradi izgnanstva in begunstva.

Hkrati izražamo svoje nezadovoljstvo nad izjavo predsednika Vlade Republike Slovenije gospoda Mira Cerarja, da čas za vztrajanje pri pravici do poplačila vojne škode našim izgnancem in beguncem ni primeren.

Danijel Mižigoj, predsednik KO DIS Krško

. Iz dejavnosti krajevnih organizacij DIS .

Občni zbor članov KO DIS Artiče

Dobra udeležba na občnem zboru KO DIS Artiče 23. maja 2015

Člani KO DIS Artiče smo se 23. maja 2015 zbrali na rednem občnem zboru. Bogat kulturni program so izvedli učenci OŠ Artiče pod mentorstvom Danice Avšič in ljudski pevci Fantje artiški, KUD Oton Župančič Artiče. Takoj zatem smo prikazali igrani film Slovenski izgnanci 1941-1945, ki je bil posnet lani na pobudo že pokojnega predsednika KO DIS Krško Jožeta Habinca. Našega zbora so se udeležili: predsednik KO DIS Bizeljsko in član IO DIS Rok Kržan, predsednica KO DIS Čatež ob Savi Jožica Stezinar in predsednik Sveta KS Artiče Anton Gajšek. Predsednik KO DIS je podal poročilo o delu KO DIS v letu 2014 in povedal, da je na osnovi sklepa Skupščine DIS septembra 2014 večina naših članov izpolnila anketo za ugotavljanje, koliko članov DIS bi zahtevalo povračilo za gmotno škodo iz druge svetovne vojne in ali imajo o tem dokaze.

Obiskali smo tiste, ki so dopolnili 90. rojstni dan, in ob koncu leta starejše nad 88 let ter hudo bolne. S Krajevno organizacijo RK Artiče redno sodelujemo na vsakoletnem tradicionalnem srečanju starih 70 let in starejših, ki ga organizira RK Artiče. V januarju poberemo poverjeniki članarino in prispevek za Vestnik. Februarja pošlje blagajničarka na DIS v Ljubljano pripadajoči denar. Tega datuma se držimo vsako leto.

Predsednik Karl Levak je posebej poudaril, da bi se morali vsi člani našega društva udeležiti osrednje prireditve – kongresa izgnancev in beguncev v soboto 6. junija 2015 v Ljubljani v Hali Tivoli in pripeljati še svojce, prijatelje, znanke, učence in dijake.

*Predsednik KO DIS Artiče
Karl Levak*

Imenovanje častnega predsednika KO DIS Velenje

Dolgoletni predsednik KO DIS Velenje Viktor Kotar se je z ženo preselil v Dom starejših občanov Zimzelen v Topolšici.

V sredo 3. 6. 2015 smo se člani odbora KO Društva izgnancev Slovenije 1941-1945 zbrali v domu Zimzelen v Topolšici in mu izročili listino o imenovanju za častnega predsednika KO DIS Velenje. Bil je zelo ganjen in počaščen.

Člani odbora smo zakoncema Kotar zaželeli še veliko zdravja in lepih trenutkov v domu.

Kotarjevo družino so v Nemčijo iz Radulj pri Bučki izgnali 6. novembra 1941. Najprej v grajske hleve v Rajhenburg, od

tam pa v Nemčijo v Elgersburg. Od desetega do štirinajstega leta je bil Viktor Kotar v taboriščih Blankeburg, Hann Münden in Jahrschadt. Kot trinajstletnega so ga ločili od staršev in je moral delati v tobačnici tovarni pod zelo težkimi pogoji. Leta 1945 so ga preko Rdečega križa vrnili staršem. Po devetih dneh vožnje so se 19. 8. 1945 pripeljali na Jesenice, nato pa domov.

Zdenka Terglav

Sestanek Sveta Skupščine DIS

Dne 22. junija 2015 se je sestal Svet skupščine DIS, ki ga vodi prof. dr. Janko Prunk. Na dnevnem redu so obravnavali: informacijo o prireditvi DIS 6. junija 2015 v Hali Tivoli v Ljubljani, informacijo o pripravljajočem evropskem muzeju o nasilju nad slovanskimi narodi in predlog predsedniku Republike o odlikovanju predsednice DIS.

Sestanka so se udeležili vsi člani Sveta DIS. Ugotovili so, da je prireditev ob 70. obletnici vrnitve zmage nad fašizmom in nacizmom in 70-letnici vrnitve iz izgnanstva, ki je bila 6. junija 2015 v Hali Tivoli, lepo uspela in da je DIS dobil veliko pohval. Vsi govori so bili

dobro sprejeti, prav tako tudi sporočilo slovenski in evropski javnosti.

Škoda, da nekaj Krajevnih organizacij ni znalo organizirati prisotnosti članov DIS na prireditvi.

Na seji so prisotni dobili tudi informacijo o gradivu, zbranem za razstavo o nasilju nad drugimi slovanskimi narodi v evropskem muzeju žrtv fašizma in nacizma, ki jo pripravlja DIS. Otvoritev bo na gradu Rajhenburg jeseni 2015.

Obravnavali so predloge Krajevnih organizacij DIS in Izvršnega odbora DIS za posredovanje predloga predsedniku RS, da se predsednici DIS podeli državno odlikovanje.

Zbor članov KO DIS Šentjurij pod Kumom

Del udeležencev na občnem zboru KO DIS Šentjurij pod Kumom

Zbor članov smo izvedli 24. maja ob 11.00 v lovski koči LD Podkum. Od 81 članov jih je bilo prisotnih 56, kar je veliko glede na našo starost.

Najprej je bil kratek kulturni program: pevski zbor ob spremljavi harmonike, mlada sorodnica predsednice KO DIS Ane Brinjevec pa je izvedla lep recital.

Nato smo obravnavali aktivnosti v letu 2014, o tem podali ustrezna poročila in si zadali spet nove naloge za leto 2015.

Med drugim smo obiskali več starejših članov na domu ob njihovih jubilejih in jim zaželeli še obilo dobrega zdravja. Udeleževali smo se zborov članov sosednjih KO DIS. Na naš zbor članov pa so prišli predsedniki KO DIS Polšnik, Dole, Hrastnik, Radeče, Trbovlje in

Litija in na njem aktivno sodelovali. Zbora se je udeležil tudi predsednik KS Podkum Savšek ter obljubil društvu vso potrebno pomoč.

V imenu IO DIS je zbor pozdravil Martin Podlesnik.

Poudarili smo pomembnost udeležbe čim več članov na prireditvi DIS ob 70. obletnici vrnitve izgnancev v domovino. Glede povrnitve vojne škode smo obravnavali vsebino knjige Nemčija še ni plačala vojne škode, ki jo je napisala predsednica DIS Ivica Žnidaršič.

Po zboru smo udeležence skromno pogostili in ob zvokih harmonike tudi zapeli.

*Ana Brinjevec,
predsednica KO DIS*

Prireditev v Mariboru ob 70. obletnici vrnitve iz izgnanstva

So lastovke odletele,
polomljena krila so imele,
štiri leta so v tujini trpele,
a nastopil je čas svobode
in lastovke so srečno priletele,
nazaj se na svoje domove vrnile.

Na slovesni prireditvi ob 70. obletnici vrnitve v domovino in 70. obletnici zmage nad fašizmom in nacizmom je v Mariboru po odpeti pesmi Oh kako je dolga pot iz grl Moškega pevskega zbora »Slava Klavora« iz Maribora pozdravila vse navzoče Majda Cvetanovski. Poseben pozdrav je bil namenjen podžupanji Mestne občine Maribor Jelki Černivec, predsedniku Združenja borcev za vrednote NOB dr. Marjanu Žnidariču, Jožetu Križančiču iz DIS ter vsem drugim gostom in medijem. Prav posebno prisrčno je pozdravila izgnance, izgnanke, begunce, begunke, prisilne delavce, ukradene otroke, borce in borke NOB, znanke in prijatelje iz Maribora in sosednjih krajevnih organizacij DIS.

V pozdravnem govoru je podžupanja Jelka Černivec pohvalila delo mariborskih

KO DIS, predvsem njihovo prizadevanje za ohranitev zgodovinskega spomina na težke dneve izgnanstva in skrb za spomenik izgnancem.

Dr. Marjan Žnidarič, predsednik ZB, je obširno opisal vzroke za izgon zavednih Slovencev iz vseh regij Slovenije. Poudaril je, da je to bil pravi genocid nad slovenskim prebivalstvom. Sedanji poizkusi, razvrednotiti in spremeniti polpreteklo zgodovino, so obsojanja vredni, in nas spodbudil, da se še naprej borimo za svoje pravice in se upiramo vsem poizkusom spreminjanja zgodovine. Predlagal je tudi, da se ponovno oživijo vezi s kraji izgnanstva iz nekdanih republik, ki so sprejele naše izgnance v času vojne.

V kulturnem programu so sodelovali: upokojeni dramski igravec Marjan Bačko z recitacijo »Meljska kasarna«, ki jo je napisala izgnanka Jožefa Rožman, in učenci in učenke Osnovne šole Franc Rozman - Stane. Prireditev pa je najbolj obogatil Moški pevski zbor Slava Klavora.

Majda Cvetanovski

Občni zbori KO DIS so bili tudi v naslednjih krajih:

Kozje	6. 4. 2015
Ljutomer	11. 4. 2015
Cerknica-Logatec	11. 4. 2015
Tržišče	11. 4. 2015
Šentjanž	12. 4. 2015
Boštanj	18. 4. 2015
Zagreb	16. 5. 2015
Kapele	16. 5. 2015
Cerklje ob Krki	23. 5. 2015

. Iz dejavnosti KO DIS . Spomini . Spomini .

Zbor članov Območne organizacije DIS Slovenske Konjice-Zreče

Občni zbor Območne organizacije DIS Slovenske Konjice-Zreče (23. 4. 2015)

Člani Območne organizacije smo se zbrali na zboru članov 23. aprila 2015. Od 48 članov društva jih je bilo prisotnih 26. Zbora se je udeležil mag. Franc Žnidaršič, častni član DIS in predsednik DSD. Zaradi bolezni je bil odsoten predsednik Slavko Burja.

Tajnik Območne organizacije Marjan Košak je pozdravil prisotne člane DIS, posebej še mag. Žnidaršiča. Zbor so vodili Vilko Premru ter člana Alojzija Fijavž in Franc Oprešnik. Poročilo o delu v letu 2014 je podal Marjan Košak, poročilo o blagajniškem poslovanju pa blagajničarka Ana Vrbnjak.

Program društva smo v celoti uresničili. Prisotni smo bili na komemoraciji Frankolovskih žrtev, kjer smo se poklonili spominu na 100 talcev, ki so bili obešeni na drevesa ob cesti med Celjem in Slovenskimi Konjicami. Vsako leto se udeležimo osrednje proslave 27. aprila, dneva upora proti okupatorju na Tolstem Vrh, kjer je padel komandant Bračičeve brigade, tovariš Knežević. Vsako leto v septembru organiziramo srečanje izgnancev s svojci.

Starejše člane, ki so bodisi doma bodisi v domovih za starejše, redno obiskujemo. V decembru smo obiskali in obdarili 16 naših najstarejših članov. Najstarejša je Mira Košak, ki bo letos praznovala 96 let.

Mag. Franc Žnidaršič je povedal, da je predsednica DIS zelo zasedena zaradi obveznosti z organizacijo kongresa žrtev fašizma in nacizma ob 70-letnici vrnitve iz izgnanstva, ki bo 6. junija.

Poudaril je pomembna dejstva:

- Nobena vlada do sedaj ni zahtevala od nemške vlade povrnitve gmotne škode, ki nam je bila izgnancem povzročena v drugi svetovni vojni.
- Vojna škoda ne zastara. Združena levica je prva stranka, ki je zahtevala v parlamentu, da se sprejme zakon o povračilu vojne škode vsem, ki so do nje upravičeni.
- Žalostno je, da se fašizem in nacizem pojavljata tudi v Sloveniji. Sedanja oblast ne razume zgodovinskih dejstev.
- Sedanja razprodaja državnega premoženja je za Slovence zelo slaba.

Zbor članov je soglasno sprejel poročilo o delu za leto 2014 in sprejel program dela za leto 2015. Zelo pomembno je, da se udeležimo v čim večjem številu kongresa - prireditve - ob 70. obletnici vrnitve iz izgnanstva 6. junija v Ljubljani.

*Tajnik Območne organizacije
Slovenske Konjice-Zreče
Marjan Košak*

KO DIS Kočevje na prireditvi DIS

Bili smo na zelo lepi in vsebinsko bogati prireditvi DIS ob 70. obletnici vrnitve iz izgnanstva in begunstva ter zmage nad fašizmom in nacizmom.

KO DIS Kočevje je organiziral udeležbo na prireditvi ob 70. obletnici vrnitve iz izgnanstva in begunstva, ki jo je organiziralo Društvo izgnancev Slovenije 1941-1945 za vse člane DIS in druge žrtve fašizma in nacizma, v Hali Tivoli v Ljubljani dne 6. 6. 2015. Ta dan smo se člani in članice ter svojci zbrali na avtobusni postaji v Kočevju in ob 8. uri krenili z avtobusom proti Ljubljani. Ob 9.15 smo prišli do Hale Tivoli s praporom, katerega je ponosno nosil član Jože Glad. Pridružil se je praporščakom iz ostalih KO DIS. Nato sta sledila pozdravna govora župana Zorana Jankovića in Ivice Žnidaršič, predsednice DIS, katera je ponovno osvetlila dogodke iz časa izgnanstva in begunstva. Med vojno so se na naše domove naselili kočevski Nemci, ki so vse izropali in uničili tako, da tisti izgnanci, ki so se vrnili iz izgnanstva, niso imeli niti osnovnih pogojev za življenje. Še sedaj, po 70 letih vrnitve iz

KO DIS na prireditvi ob 70. obletnici vrnitve iz izgnanstva in begunstva

izgnanstva, Slovenija ni sprejela zakona o vrnitvi premoženja. Tudi Nemčija še ni poravnala vojne škode. Želimo, da bi se te stvari čimprej uredile.

Prireditve DIS nam bo ostala še dolgo v spominu. Vsem, ki niso prišli, je lahko žal, da niso bili zraven.

*Predsednica KO DIS Kočevje
Veronika Kljun*

Spomini na izgnanstvo v Kordunu

Sestro sva se že dolgo pogovarjala, da bi šla obiskat Krnjak (Kordun, Hrvaška), kjer smo pristali julija 1941, ko so nas iz domačega Ljutomera izgnali Nemci. Pripeljali so nas iz taborišča v Slavonski Požegi na železniško postajo Vojnić, od tam pa v vas Krnjak. Nastanili so nas v poštni stavbi v prvem nadstropju. Iz Ljutomera so nas izgnali 23. julija 1941. Zelo živo pa se spominjam 29. julija, ko so mimo hiše v Krnjaku, kjer smo bili nastanjeni in je stala na križišču cest, peljali kamioni, polni ljudi, še bolj pa vojakov (ustašev), ki so mimo v skupinah in posamično gnali zvezane moške in jih neusmiljeno pretepali. Odgnali so jih v Ivanič Jarak. Drugi dan smo izvedeli, kaj se je zgodilo. Oblast je prosila prebivalce, naj prinesejo nekaj hrane in oblek za »izbeglice«, da bi nam pomagali. Namesto zahvale so jih odpeljali na morišče in jih pobili. Preživel je samo en moški, ki je nekako uspel pobegniti. Danes na mestu pokola stoji spomenik in prav tega sva šla s sestro obiskat.

To pa ni bil edini pokol v tej vasi. Nekako proti koncu poletja je prišla v vas enota italijanske vojske, rekli so, da so redna vojska, in so ostali tam nekaj časa, mislim, da kakšnih 14 dni ali več. Šestega decembra pa so se v vas pripeljali italijanski vojaki na kolesih in začela se je racija po vseh hišah. Pobrali so vse moške in jih postrojili na cesti na drugi strani mostu. Prišli so tudi k nam, odpeljali so našega očeta, starega očeta (dedka) in gospoda Franca Poša, ki je bil takrat z nami in je bil doma nekje pri Dravogradu. Mamo z nami otroki so nagnali ven iz hiše na manjšo vzpetino, od koder smo lepo videli vse, ki so stali postrojeni na cesti. Hišo, v kateri smo stanovali, so zažgali, seveda z vsem našim imetjem. Preden so moške odgnali, nam je mama rekla: »Deca, pogledajte ateka, zadnjič ga vidite.«

Moške so odgnali, mi pa smo gledali, kako gori hiša. Poskusili smo rešiti nekaj reči, vendar je tega bilo zelo malo, en plašč starega očeta in ena odeja. Naša mama je neutolažljivo jokala, saj je tudi

imela za kaj, ostala je s štirimi otroki, najstarejša je bila sestra, 13 let, drugi je bil brat, 11 let, jaz sem jih imel 9 in najmlajši 2 leti. Čez nekaj časa po odhodu jetnikov smo slišali strele iz strojnic in mama nam je rekla: »Deca, našega ateka ni več.«

Bližala se je noč, decembra se hitro stemni, ko naenkrat priteče gruča moških in med njimi naši, oče, dedek in gospod Poš. Zame sta bila važna ata in dedi. Vse ostale so postrelili, našega očeta je rešilo znanje nemškega jezika, saj se je pred prvo svetovno vojno šolal na kmetijski šoli v Gradcu.

Od prvega masakra naprej je bilo treba zelo skrbeti za preživetje. Oče, stari oče, mama in mi otroci smo vsak po svojih močeh poskusili priskrbeti nekaj hrane. Midva s starejšim bratom sva hodila po hišah, raztresenih po okolici, kolikor jih je sploh še ostalo, saj je bila večina požganih. Hodila sva prosit za malo krompirja, fižola, moke, ki sva jo dobila največkrat na oddaljenih vodenicah (mlinih), ki so bile ob potočkih, ki so gnali majhne turbine za pogon mlinskih kamnov. Vse, kar sva dobila, sva skrbno shranjevala v vrečke, ki sva ji dobila v požgani Ribarjevi trgovini v vasi, in znosila domov, da bi imeli pozimi kaj jesti.

Nekoč sem prišel do kmetije, kjer je bila gospodinja sama, saj je bil mož med tistimi, ki so jih pobili. Prosil sem za hrano, ona pa mi je rekla, če bi ji bil pripravljen pomagati obirati fižol, ki je rasel med koruzo. Seveda sem rad privolil, saj sem takoj dobil jesti, krožnik zabeljenega fižola. Obirala sva ves dan, za nagrado pa sem dobil vrečko fižola, hlebec kruha in malo skodelico masti. Pravo bogastvo. Ta žena se je imenovala Desanka Mihajlović, vse življenje je nisem pozabil. Pred leti, ko sem se vračal z dopusta na morju, sem se ustavil v Krnjaku in jo poiskal. Ko sem ji povedal za dogodek med vojno, se me je spomnila.

Lani oktobra, ko sva s sestro obiskala Krnjak, Desanke ni bilo več.

Ludvik Slavič - Didek

P. S. Družina Slavič, oče Franc, mama Milica, otroci Danica, Franc, Ludvik in Andrej (Ivo) so bili skupaj z maminim očetom Jozefom Kuncem, po rodu iz Češke, izgnani v Kordun julija 1941 in so vso vojno preživeli na Hrvaškem. V Prekijo, rodni Ljutomer, so se vrnili z enim od zadnjih vlakov z izgnanci, avgusta 1945.

Spomenik julija 1941 pobitim prebivalcem Krnjaka in okolice

. Spomini . Spomini . Spomini . Spomini .

Proslavili smo dan upora proti okupatorju

Dan upora proti okupatorju smo učenci Podružnice Osnovne šole Bučka obeležili v treh delih. To pa zato, ker imajo Bučka in okoliške vasi bogato zgodovino, del te zgodovine je pa vsekakor trpka preteklost iz časa nacističnega potujčevanja. Učiteljice smo ocenile, da učenci premalo vedo o tem, kaj se je na tem območju dogajalo med drugo svetovno vojno in kako so ljudje trpeli. V njih smo želele vzbuditi vsaj kanček empatije in zavedanja o tem, da je v tistem času na tem območju vladal nemir, izvajala se je kruta dejanja, ljudje so bili lačni in izgnani.

Prvi in drugi del smo izvedli v šoli. Pogovorili smo se o pomenu praznika, zakaj ga sploh praznujemo, kaj se je na našem območju dogajalo v času druge svetovne vojne, kakšno je bilo življenje, kaj so okupatorji počeli z ljudmi ... Učenci so dobili tudi raziskovalno domačo nalogo, in sicer so morali povprašati svoje domače, znance, sosede in sorodnike, če je bil kdo izmed njih v izgnanstvu, ter se z njimi pogovoriti o dogajanju v tistem obdobju (kam so jih odpeljali, zakaj, kako so živeli, koliko časa so bili zdoma, kako so z njimi ravnali ...).

Predavanje o izgonu krajanov Bučke

ob pogledu na fotografije taborišč in trpečnih ljudi človeku hitro zastane srce. Učenci so si z zanimanjem in obenem z žalostnimi očmi ogledovali fotografije ljudi, ki so zapuščali svoje domove, fotografije njihovega bivanja v izgnanskih taboriščih, vrnitve v domače kraje, številne listine, pisma, zemljevide, nekatere predmete in bodečo žico z meje Italija-Nemčija. Da je bilo v tistih časih in ob takšnih grozodejstvih res nepojmljivo hudo, smo zaznali tudi po tresočem se glasu in solznih očeh gospe, ki nam je opisala veliko pretresljivih dogodkov in nam povedala kar nekaj zgodb ljudi. Učenci višjih razredov

Silva Marjetič v pogovoru z učenci o izgonu krajanov Bučke

Vsebinska domača naloga je bila učencem zanimiva, začeli so se zavedati, da je nekoč na tem območju divjala vojna in da ljudem ni bilo prizaneseno.

Tretji del pa je bil najbolj nazoren, čustven in ganljiv. V petek, 24. aprila 2015, smo se po malici vsi učenci podružnične šole odpravili v prostore Kulturnega doma na Bučki, kjer je spominska soba s krajevno zbirko gradiva o izgonu krajanov v letih 1941-1945, ki jo je ob 60-letnici vrnitve iz izgnanstva pripravila Krajevna organizacija Društva izgnancev Bučka v sodelovanju z Društvom izgnancev Slovenije. Naši prošnji za obisk sobe se je z veseljem odzvala predsednica KO DIS Silva Marjetič. Soba je sicer majhna, a v sebi nosi ogromno bridkih spominov, žalosti in trpljenja. Že ob samem prihodu v sobo in

so to dogajanje na naših tleh drugače in lažje razumeli kot učenci nižjih razredov. A kljub temu so se vsi zavedali, da je pred mnogimi leti na naših tleh, na območju Bučke, divjala vojna, ljudje so bili izgnani, vasi so bile oropane, tudi požgane, hrane ni bilo, vladala je beda. Danes pa imamo vsega dovolj – hrane, oblek in tudi mir. Je pa res, da se ob obilici vsega, kar imamo, hitro spozabimo.

Gospa je z veseljem odgovorila na sleherno vprašanje učencev in učiteljic, razložila nam je, kako in na kakšen način je potekal izgon ljudi, kako so z njimi ravnali, koliko časa so bili v izgnanstvu in kako je bilo, ko so se ti ljudje vrnili domov.

Na naše veliko presenečenje in veselje smo dobili od društva v dar zajeten kup knjig. Iskreno smo se zahvalili in obljubili, da bodo učenci tretjega, četrtega in petega razreda literarno poustvarjali na to tematiko. Ta dela pa bomo zbrali in jih predali Silvi Marjetič.

Za izjemno nazorno in izčrpno predstavitev dogajanja na naših tleh med drugo svetovno vojno in ravnanja z našimi predniki smo se predsednici društva iskreno zahvalili. Na vseh nas so njene besede pustile neizbrisljivo sled.

Suzana Rajgl Zidar,
učiteljica na Podružnici OŠ Bučka

Izgon v Nemčijo

Bila sem v sedmem letu. Naše kraje so med vojno zasedli Nemci. Na vidnih mestih so izobesili letake. Na njih je pisalo, da bomo vsi preseljeni v Nemčijo.

Ljudje so brezglavo begali sem in tja, klali prašiče, kokoši in prodajali živino. Tista jesen je bila izredno bogata. Imeli smo polne skrinje žita, polne sode vina, sadno drevje se je šibilo pod bremenom. Ljudje niso verjeli, da se bo grožnja res izpolnila, še vedno so upali, da ne bo treba v izgnanstvo.

Vendar je prišel usodni dan. 11. novembra 1941. leta smo morali zapustiti domovino. Odpeljali so nas v zbirni center Rajhenburg (Brestanica). Ležali smo na slami kar na tleh. Spominjam se dolgih vrst, ko smo čakali na borno hrano. Dobili smo aluminijaste svetinje s številkami. Ko so po zvočniku poklicali našo številko, smo morali na vlak. Odrasli so jokali, poljubljali rodno zemljo in s težkimi koraki stopali v vagone. Kam gremo? Bomo še kdaj videli domovino?

Amalija Božič

Na poti domov

V zbirnem taborišču je bilo mnogo ljudi različnih narodnosti. Upravljali pa so ga sovjetski vojaki. Eden izmed njih, imel je obraz ves razjeden od koz, je bil prava pokora. Dekleta so morala kar naprej brisati betonski hodnik in stopnice. Komaj so se tla posušila, že so morala spet ribat. Otroci so boski tekali po vedno mokrem betonu in posledica se je kmalu pokazala. Leva noga mi je zaradi prehlada močno otekla in postala neobčutljiva. Nujno sem potrebovala zdravnika. Oče in mama sta nekje staknila lesen voziček in me odpeljala v bolnico. Stiskalo me je v prsih, bala sem se, ker nisem znala češkega jezika. Mama je jokala ob meni in me tolažila, da me bosta z očetom vsak dan obiskala. Zdravnik je staršem svetoval, naj pristaneta na amputacijo noge, drugače bom umrla. Mama je bila odločno proti. Dejala je, da bi raje videla, da bi umrla.

Vsak dan v bolnici se mi je zdel neskončno dolg. Z nikomer se nisem mogla pogovoriti. Na potrebo sem šla šele ob dveh popoldan, ko je bil čas obiskov. Strašno sem se bala, da ne bi transport odpeljal, jaz pa bi ostala sama v bolnici. Nihče ni vedel, kdaj bomo nadaljevali pot proti domu. Po štirinajstih dneh pa so prišli pome z vozičkom. Noga je bila še zelo boleča. Na treh mestih je iz nje tekel gnoj. Vso me je pretreslo, ko je voziček poskakoval po tlakovani cesti, toda kaj bi to! Zgodaj zjutraj smo šli na postajo. Vlak je imel le odprte vagone. Na tleh so mi za silo postlali, da sem lahko ležala. Kako rada bi stopila na tla kot drugi, se lovila z otroki, ko je vlak obstal! Pokrajino, ki je bežala pred sopihajočim vlakom, sem opazovala s pomočjo ogledalca. Rana na

Vlak je vozil tri dni. Pozno ponoči smo se pripeljali v Rieso. Odrasle so takoj zaposlili, otroci pa smo morali v otroški vrtec.

Kar naprej so nas selili. V štirih letih smo bili v petih taboriščih: Riesi, Grossrückerswaldu, Eibauu, Drausenddorfu in Reichenauu. Trpeli smo lakoto in trepetali ob bombnih napadih. Kako smo sovražili Nemce, ki so nam vzeli dom in nas poniževali!

9. maja se je vojna končala. 28. maja smo se odpravili domov. Potovali smo do 25. avgusta 1945. Marsikje nismo mogli naprej, ker so bile železnice uničene, mostovi podrti. Na Češkem smo čakali cel mesec. Rusi so nam pobrali vso prtljago. Domov smo prišli brez vsega. Dom je bil opustošen, prazen, zarasel s koprivami in trnjem. Toda bili smo presrečni. Kaj je dom, ve le tisti, ki so mu ga vzeli tujci in mu je bilo srce neskončno utrujeno od hrepenenja in upanja.

stegnu je bila velika za dlan. Medicinska sestra je vsak dan prišla v naš vagon, da mi je nogo previla.

Moški so nekje staknili pločevino in deske ter naredili zasilno streho. Bali smo se dežja, a je prišlo še vse kaj hujšega. Pravi vihar. Pihalo je, da so drevesa ječala in se lomila. Vlak je ustavil. Odnoslo je zasilno streho in vse zmohčilo. Mama se je z velikim dežnikom sklanjala nad menoj. Kot sodni dan! Končno se je vse umirilo. Ljudje so ob progi postavili kamnita ognjišča in si skuhalo kavo ali čaj. Moja starejša sestra Pepca je ravno takrat stopila k ognju. Kava je zavrela, pokrov je odletel v zrak in vrela tekočina ji je poparila obraz. Ni bilo še dovolj hudo, še to se je moralo zgoditi. Bratje in sestre niso bili skupaj, zato nismo vedeli, kako je z njimi. Potovali smo počasi. Vlak bi moral zapeljati preko Donave po zasilnem mostu, po polže se je premikal, se ustavil, zapeljal nazaj, pa spet malo naprej. Zadrževali smo dih. Pa smo le prišli na drugi breg. Izredno veselje je zavladalo, ko smo prispeli na jugoslovanska tla pri Subotici. Rdeči križ je poskrbel za toplo malico. Zdaj je šlo vse hitreje.

Na železniški postaji v Krškem je bilo izredno veselo. Solze sreče so polzele po licih, ko so se ljudje objemali in hlastali za novicami. Kdor je le mogel, je ubral najkrajšo pot do doma. Mene so prišli sosede iskat z vozom.

Noga se je le počasi zdravila. Po enem mesecu sem že hodila. Ko sem bila mlada, nisem čutila posledic, danes pa je drugače. Vse slabo se nabira in pokaže zobe v jeseni življenja.

Amalija Božič

90. rojstni dan Jožefe Curhalek

Ob njenem 90. rojstnem dnevu smo obiskali našo članico Jožefo Curhalek iz Mosteca. Bila nas je zelo vesela. Kot večina prebivalcev Dobove je bila tudi njena družina izgnana, prestajala je hude težave in pomanjkanje.

Z možem sta po vrnitvi domov obnovila dom, kjer sta z ljubeznijo vzgajala svoje otroke. Danes ji otroci vračajo ljubezen in skrb, ki so ju prej prejeli od nje. Ostanj, Pepca, še dolgo z nami!

Tajnica KO DIS
Dobova Darinka Cvetko-Šegot

Jožefa Curhalek, rojena 27. 9. 1924

IZVRŠNI
ODBOR
DRUŠTVA
IZGNANCEV
SLOVENIJE
1941–1945

Predsednica:
Ivica Žnidaršič, Ljubljana

Podpredsednik:
Albin Pražnikar, Izlake

Člani:
Ivan Babič, Buče
Stanislava Biček, Jesenice
Emilija Držanič, Brežice
Maksimilijan Ferek, Ljubljana
Tatjana Frajle - Maslo, Celje
Sabina Godnič, Komen
Tomaž Hočevar, Koper
dr. Milan Jazbec, Ljubljana
Zdenka Kaplan, Novo mesto
Marjan Košak, Slovenske Konjice
Rok Kržan, Bizeljsko
Ana Pirc, Leskovec pri Krškem
Martin Podlesnik, Ljubljana
Stanislava Račič, Ljubljana
Alojz Rupar, Boštanj
Marijan Špegelj, Muta
Davorin Zdovc, Maribor
Marija Žnidar, Kamnik

NADZORNI ODBOR

Veronika Kljun, Kočevje
Karel Levak, Artiče

ČASTNO RAZSODIŠČE

Jože Križančič, Ptuj - predsednik
Olga Kamenov, Ljubljana
Jože Kveder, Domžale
Jožef Pograjec, Polšnik

VESTNIK

interno glasilo DIS

Za društvo:

Ivica Žnidaršič

Odgovorni urednik:

Jože Križančič

Lektorica:

Alenka Lokar Blatnik

Tisk:

Tiskarna Skušek

Naslov:

Društvo izgnancev Slovenije
1000 Ljubljana, Linhartova c. 13
telefon: 01 - 434 48 80
telefaks: 01 - 434 48 80
email: drustvoizgnancev@siol.net
http://www.drustvo-izgnancev.si

Poslovni račun DIS:

SI56 0222 2001 0570 920
Nova Ljubljanska banka

Umrlí člani Društva izgnancev Slovenije

KO DIS	Ime in priimek	Datum rojstva	Datum smrti	KO DIS	Ime in priimek	Datum rojstva	Datum smrti
KO DIS Bizeljsko	Adolf LIPEJ	14.05.1936	24.03.2015	KO DIS Maribor Rotovž-Pesnica	Boris ČEH	11.09.1929	13.03.2015
	Darica MIHELIN	27.11.1926	18.03.2015		Leon ERHATIČ	09.09.1934	10.04.2015
	Marija PAVLIN	15.06.1923	24.06.2015		Erna KAČIČ	15.09.1917	17.04.2015
	Elizabeta ŠEKORANJA	02.03.1930	19.04.2015		Stanko RAČIČ	23.04.1935	13.02.2014
	Elizabeta ŽGALIN	22.11.1921	20.04.2015		Marjana STERGAR	12.12.1923	09.01.2013
KO DIS Boštanj	Stanislava HRIBAR	02.11.1924	23.05.2015	KO DIS Maribor Tabor	Anton VERZEL	01.08.1927	2014
	Julij HROVAT	11.02.1931	20.04.2015		Jožefa BAUMKIRCHER	30.11.1933	
	Alojz JEKOŠ	23.03.1934	23.02.2015		22.12.2014Stanislava ČRNČIČ	22.11.1924	20.07.2014
	Jožefa MARŠNJAK	08.03.1924	26.05.2015		Jolanda LIKAR	04.03.1926	19.03.2015
	Jožefa NOVŠAK	21.02.1920	01.06.2015		Miloš MOČNIK	10.07.1928	12.08.2014
	Jožefa VRTOVŠNIK	20.03.1938	april 2015		Valerija MOČNIK	17.11.1926	03.10.2014
					Cvetka POTOČNIK	03.08.1926	11.06.2015
KO DIS Branik	Ida BANDELJ	08.04.1932	06.04.2015	KO DIS Novo mesto	Cvetka JAKOPEC		2015
					Antonija KOVAČIČ		marec 2015
KO DIS Celje	Roman KRANJEC	13.02.1934	01.06.2015	KO DIS Ormož	Vladimira LAH	06.06.1931	05.06.2015
	Ljudmila MAJHEN	16.09.1931	maj 2015				
	Karel Marijan VERBIČ	11.08.1939	21.06.2015	KO DIS Polje ob Sotli	Karl KRIVEC	25.09.1935	14.04.2015
KO DIS Dobova	Anton BLAŽEVIČ	17.01.1933	05.09.2014				
	Stane ERLAH	10.08.1938	13.09.2014	KO DIS Polšnik	Vera LAMOVŠEK	27.05.1942	12.06.2015
KO DIS Dole pri Litiji	Edvard PERUCI	27.12.1935	03.06.2015				
	Venčeslav POVŠE	20.12.1923	08.05.2015	KO DIS Pince Marof-Benica-Petišovci	Ludvik PAPIČ	05.09.1928	13.05.2015
KO DIS Gornja Radgona	Albina JOHMAN	20.02.1928	maj 2015	KO DIS Radeče	Alojz BLAJ	28.04.1928	21.04.2015
	Milica PELC	02.08.1940	19.11.2014		Marija KOVAČ	12.07.1926	18.04.2015
KO DIS Grosuplje	Jože Marentič	13.03.1936	02.06.2015		Franc MARTINČIČ	04.10.1940	06.04.2015
					Ana PLAZAR	27.07.1922	25.04.2015
KO DIS Kapele	Antonija CVETKOVIČ	29.12.1921	28.12.2013	KO DIS Radovljica	Stanko BRINŠEK	07.05.1921	10.05.2015
	Franc ERBAN	17.01.1930	17.04.2014		Marija PINTAR	24.05.1935	23.06.2015
	Franc KELHAR	04.05.1930	03.12.2013	KO DIS Sevnica	Ivanka AMIGONI	17.12.1926	06.03.2015
	Terezija KMETIČ	12.10.1931	19.12.2014		Mirko BOGOVIČ	06.07.1932	30.04.2015
	Slavko KREJAČIČ	18.11.1925	08.05.2013		Anton JENE	10.09.1938	17.04.2015
	Katarina KROŠELJ	23.11.1928	14.06.2013		Drago LUPŠINA	31.08.1926	14.05.2015
	Ivan PŠENIČNIK	01.01.1933	26.03.2013		Danica ZEBIČ	26.05.1924	23.03.2015
	Ivan RADANOVIČ	19.04.1918	10.12.2014	KO DIS Slovenska Bistrica	Breda VEBER	01.03.1931	09.06.2015
	Ana ŠEPEC	10.04.1931	01.12.2014				
	Jože ŠEPEC	25.01.1930	26.11.2014	KO DIS Srednja Dobrava	Janko JELENC	28.02.1932	11.05.2015
	Andrej UREK	18.01.1933	14.05.2014				
	Ivanka UREK	07.11.1930	30.09.2014	KO DIS Šentjurij pod Kumom	Jurij ČOP	28.03.1927	13.04.2015
				KO DIS Škofja Loka	Janez BENEDIČIČ	28.05.1924	20.04.2015
					Ludvik JELENC	02.09.1926	10.04.2015
KO DIS Komen	Ivan JAZBEC	23.01.1939	23.06.2015	KO DIS Trebnje	Karolina BON	26.10.1927	15.04.2015
	Romana ŠVARA	15.04.1929	08.05.2015		Alojz KRAMŽAR	14.04.1928	15.06.2015
					Rozalija STOJKEČIČ	23.08.1928	17.03.2015
KO DIS Kozje	Franc KOVAČIČ	12.09.1932	15.04.2015	KO DIS Veliki Trn	Marija GABRIČ	29.01.1923	01.02.2015
	Ana ŠKORJANC	23.07.1932	04.02.2015		Marjan GABRIČ	17.02.1959	23.02.2015
KO DIS Leskovec pri Krškem	Frančiška BOGOLIN	25.10.1935	14.06.2015		Jožefa GABRIČ	17.08.1932	04.08.2014
	Ana BOŽIČ	20.02.1939	20.04.2015	KO DIS Zagorje ob Savi	Kristina PUCELJ	24.01.1924	18.03.2015
	Albina BUČAR	01.03.1935	16.03.2015		Marija BRLOGAR	20.11.1931	02.05.2015
	Marija DOLES	21.05.1924	18.04.2015	KO DIS Zagreb	Katarina ULČAR	26.03.2015	15.11.1917
	Jože DROBNIČ	29.08.1930	06.06.2015				
	Martin GRUBIČ	28.10.1933	02.03.2015				
	Marija HITI	11.02.1940	30.05.2015				
	Franc KERIN	14.03.1928	14.02.2015				
	Rozalija KOPRIVNIK	18.07.1921	16.02.2015				
	Kristina LEKŠE	11.01.1927	02.02.2015				
	Pepca MLAKAR	18.09.1925	28.01.2015				
	Jože PUNTAR	12.02.1939	01.06.2015				
	Marija STANIČ	30.11.1926	30.04.2015				
	Ljudmila ŠTOKAR	02.12.1939	01.06.2015				
	Antonija URBANČ	01.01.1922	03.02.2015				
	Uršula VODOPIVEC	03.02.1926	28.02.2015				
KO DIS Lenart v Slovenskih goricah	Hedvika KOVAČIČ	17.08.1926	04.05.2015				
KO DIS Ljubljana Moste-Polje	Rezika DERNIKOVIČ	17.05.1938	03.06.2015				
KO DIS Ljubljana Šiška	Angelca MERJASEC	02.08.1932	01.06.2015				
KO DIS Ljubljana Vič-Rudnik	Franc BIZJAK	12.03.1932	maj 2015				
	Justina HRUŠEVAR	14.04.1935	30.06.2015				
	Angela SELAK	11.05.1929	28.10.2014				